

CENTRE FOR DISTANCE AND ONLINE EDUCATION
SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

NAAC "A++" Grade with CGP 3.52

PROGRAMME PROJECT REPORT (PPR)
of
Master of Arts (Marathi)

2023-24

A. Programme's mission and objectives: अभ्यासक्रमाची ध्येये आणि उद्दिष्टे :

राष्ट्रीय पातळीवर मराठी भाषेचे ज्ञान वृद्धिंगत करणे तसेच मराठी भाषिक कौशल्यांचा प्रचार व प्रसार करणे.

Programme Objectives : अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे :

१. मराठी भाषा, साहित्याभ्यास व संशोधनास प्रोत्साहन देणे.
२. विद्यार्थ्यांच्या साहित्यिक कौशल्यांना चालना देणे.
३. राष्ट्रासाठी संवेदनशील, विद्वान, सुसंस्कृत आणि आदर्श नागरिक बनविणे.
४. सेट / नेट परीक्षांच्या तयारीसाठी मार्गदर्शन करणे.
५. मराठीच्या विविध बोलीभाषेतील संशोधनास प्रोत्साहन देणे.
६. सर्जनशील लेखन आणि भाषिक कौशल्यांच्या उपयोजनासाठी प्रोत्साहन देणे.

B. Relevance of the program with CDOE's Mission and Goals:

Vision दृष्टी :

१. एम.ए. मराठी हा अभ्यासक्रम भाषा आणि साहित्य यांची ओळख करून देणारा आहे. त्यामुळे या दोन्ही अंगाने विद्यार्थ्यांचा विकास होणे गरजेचे आहे. या अभ्यासक्रमाच्या माध्यमातून आधुनिक मराठी साहित्य, तुलनात्मक साहित्य, साहित्याचे समाजशास्त्र, लोकसाहित्य, भाषाशास्त्र, विविध बोलींचा अभ्यास, उपयोजित आणि सर्जनशील भाषा कौशल्ये यामध्ये विद्यार्थ्यांना संधी उपलब्ध करून देणे हा या अभ्यासक्रमामागील हेतू आहे.
२. भाषांतर कौशल्ये, उपयोजित लेखन आणि व्यावसायिक लेखन कौशल्ये विकसित करणे ही काळाची गरज आहे. त्याचप्रमाणे आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या वापरावर तसेच विविध अभ्यासक्रमांद्वारे विविध स्तरांवर साहित्य आणि भाषा अध्यापनाच्या विकासावर भर देणे. मराठीतील विविध बोलींचे आणि त्यांचे संशोधन करणे आवश्यक आहे.
३. नवीन पिढीमध्ये साहित्यिक जाणीव निर्माण करणे हे ध्येय आहे. साहित्य हे मुळात एक सामाजिक-सांस्कृतिक सत्य आहे. भाषा आणि साहित्याच्या अभ्यासातून या वस्तुस्थितीचा शोध. शोध आणि अध्यापन ही या अभ्यासक्रमापाठीमागील दृष्टी आहे.
४. समकालीन ट्रेंड, आधुनिक माध्यमे आणि प्रादेशिक गरजा लक्षात घेऊन या अभ्यासक्रमाच्या माध्यमातून अध्यापन, प्रशिक्षण आणि संशोधनाचे धोरण विकसित करण्याचा मानस आहे.
५. भाषा आणि साहित्याचे अध्ययन-संशोधन

Mission

१. सर्जनशील लेखन, अनुवाद, उपयोजित आणि सर्जक भाषावापराची कौशल्ये विकसित करणे
२. नवीन पिढीमध्ये साहित्याची जाण विकसित करणे
३. जागतिकीकरणानंतरच्या नव उद्योगव्यवसाय आणि दृकश्राव्य माध्यमांतील भाषिक गरजा पूर्ण करणे
४. मराठी भाषा आणि तिच्या बोलींचे संकलन, विश्लेषण आणि संवर्धन करणे

Goles

1. भाषा आणि साहित्य संशोधनाला प्रोत्साहन देणे
2. भाषिक आणि वाङ्मयीन कौशल्ये विकसित करणे
3. साहित्यविषयक जाण वृद्धिंगत करणे
4. राष्ट्र उभारणीसाठी संवेदनशील, सुसंस्कृत आणि ध्येयवादी पिढी निर्माण करणे
5. नेट-सेट परीक्षांसाठी मार्गदर्शन करून चांगले शिक्षक निर्माण करणे

PO (Program Outcome)

१. मराठी भाषा, साहित्याभ्यास व संशोधनास प्रोत्साहन देणे.
२. विद्यार्थ्यांच्या साहित्यिक कौशल्यांना चालना देणे.
३. राष्ट्रासाठी संवेदनशील, विद्वान, सुसंस्कृत आणि आदर्श नागरिक बनविणे.
४. सेट / नेट परीक्षांच्या तयारीसाठी मार्गदर्शन करणे.
५. मराठीच्या विविध बोलीभाषेतील संशोधनास प्रोत्साहन देणे.
६. सर्जनशील लेखन आणि भाषिक कौशल्यांच्या उपयोजनासाठी प्रोत्साहन देणे.

PSO (Program Specific Outcome)

१. विद्यार्थ्यांना मराठी साहित्य आणि भाषेचे विविध प्रवाह, वाङ्मयीन परंपरेचे ज्ञान होईल.
२. विद्यार्थ्यांना समाज आणि संस्कृतीकडे पाहण्याचे वैविध्यपूर्ण व नवे दृष्टिकोन प्राप्त होतील.
३. विद्यार्थ्यांना मराठी भाषा व साहित्यातील संशोधनाची माहिती असेल.
४. विद्यार्थी योग्य भाषा वापरण्यास सक्षम असतील.
५. विद्यार्थी सर्जनशील लेखन करू शकतील.
६. वेगवेगळ्या विद्याशाखांच्या विद्यार्थ्यांना भाषेचा वापर, भारतीय संस्कृती, ग्रंथेतिहास, ग्रंथ प्रकाशन, संहिता संपादन आणि सर्जनशील लेखन यांचे ज्ञान असेल.
७. नेट व सेट परीक्षांसह सर्व स्पर्धा परीक्षांचे प्रशिक्षण विद्यार्थ्यांकडे असणार आहे.
८. सदर कार्यक्रम भारताच्या चांगल्या भविष्यासाठी सर्जनशील, संवेदनशील, आदर्श, सुसंस्कृत, सुशिक्षित नागरिक बनविण्यात मदत करेल.

C. Nature of target group of learners;

1. जे विद्यार्थी पदवी स्तरावर मराठी भाषा साहित्य हा विषय शिकत आहेत. ज्या विद्यार्थ्यांना भाषांतर, संगणक तंत्रज्ञान भाषा, संपादन व मुद्रितशोधन, प्रसारमाध्यमे, भाषिक क्षेत्रातील संशोधन, मोडी लिपीचा अभ्यास व लिप्यंतर, अध्यापन व स्पर्धा परीक्षा इत्यादी क्षेत्रांत कार्यक्षम असणारे विद्यार्थी.
2. मराठी भाषा व साहित्याविषयी अभिरूची असणारे पदवीधर.
3. प्रकाशन व्यवसाय, ध्वनीपुस्तके, ध्वनीमुद्रण निर्मिती, वृत्तवाहिन्या, पत्रकारिता, संपादन, मुद्रितशोधन, भाषिक संशोधन दस्तावेजीकरण, माहितीचे जतन या क्षेत्रांशी संबंधित व्यक्तींसाठी.

D. Appropriateness of programme to be conducted in Open and Distance Learning and/or Online mode to acquire specific skills and competence:

1. भाषिक संप्रेषणाची कौशल्ये प्राप्त करणे.
2. भाषेचा विविधांगी होणारा वापर समजून घेणे.
3. सर्जनशील लेखन कसे असते, त्याची तत्वे व घटक समजावून घेणे.
4. साहित्याची निर्मितीपद्धती आणि भाषा याची ओळख करून घेणे.
5. मुद्रितशोधनाचे कौशल्य प्राप्त करणे.
6. जाहिरात, जिगल्स, ग्राफिटी, चित्र-नाट्य परीक्षणाचे उपयोजन करणे.
7. दैनंदिनी, लघुकथा, कविता, एकांकिका, ललितगद्य यांचे सर्जनशील लेखन करणे.

E. Instructional Design:

1. Title of The Programme	:	एम.ए.मराठी
2. Duration of the Programme	:	02 वर्षे
3. Medium of Instruction	:	मराठी

4. Credit System Implementation:

एम. ए. मराठी हा दोन वर्षांचा अभ्यासक्रम असून यात 88 क्रेडिट्ससह एकूण ४ सेमिस्टर आहेत. एम. ए. मराठी या अभ्यासक्रमामध्ये प्रत्येक सत्रासाठी एकूण 22 क्रेडिट्स आहेत. प्रत्येक सत्रामध्ये 4 मुख्य अभ्यासपत्रिका (Mandatory) यामध्ये 02 क्रेडिटची 01 अभ्यासपत्रिका, 01 वैकल्पिक (Electives) अभ्यासपत्रिका आणि संशोधनशास्त्राच्या/OJ-FP On Job Training/ Field Project अनुषंगाने 04 क्रेडिटसची 01 अभ्यासपत्रिका असतात. विद्यार्थ्यांनी वैकल्पिक (Electives) 09 अभ्यासपत्रिकेतून 01 अभ्यासपत्रिका निवडणे आवश्यक आहे. या अभ्यासक्रमांची परीक्षा प्रत्येक सत्राच्या शेवटी घेतली जाईल.

प्रत्येक अभ्यासपत्रिकेसाठी एकूण 100 गुण असतात. ज्यापैकी 80 गुण लेखी परीक्षेसाठी तर 20 गुण हे प्रात्यक्षिकांसाठी असेल. उत्तीर्ण होण्यासाठी विद्यार्थ्याला 100 गुणांपैकी 40 गुण आवश्यक आहेत. ज्यामध्ये लेखी परीक्षेसाठी किमान 32 तर प्रात्यक्षिक परीक्षेसाठी किमान 08 असे एकूण 40 गुण आवश्यक आहेत. तर 02 क्रेडिटसचे अभ्यासक्रम हे 50 गुणांसाठी असून उत्तीर्ण होण्यासाठी 20 गुण आवश्यक असतात.

5. PROGRAMME STRUCTURE : अभ्यासक्रमाचे स्वरूप

(Credit Distribution Structure for with Multiple Entry and Exit Options M.A.- I in Marathi

Year	Level	Sem	Major with Course Code (Credits)		RM	OJT / FP	Total Credits	Degree
			Mandatory	Electives (Choose ONE elective)				
I	6.0	Sem I	Course Code:- MAU0325MML501G 1 Course Name - भाषिक आविष्काराची रूपे (Credits 4)	Course Code: MAU0325MEL501G 1 Course Name - आंतरभारतीय साहित्याचा अभ्यास (Credits 4)	Course Code: MAU0325R ML501G Course Name संशोधनशास्त्र (Credits 4):	--	22	PG Diploma (After 3 year Degree)
			Course Code: MAU0325MML501G 2 Course Name - विशेष साहित्यकृतींचा अभ्यास (Credits 4)	Course Code: MAU0325MEL501G 2 Course Name लोकविद्या आणि लोकसंस्कृती (Credits 4)				
			Course Code: MAU0325MML501G 3 Course Name- आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (स्वातंत्र्यपूर्व काळ) (Credits 4)	Course Code MAU0325MEL501G 3 Course Name आधुनिक भाषाविज्ञान (Credits 4)				
				Course Code MAU0325MEL501G 4 Course Name सर्जनशील लेखनाचे स्वरूप (Credits 4)				
				Course Code MAU0325MEL501G 5 Course Name भाषांतरमीमांसा (Credits 4)				
				Course Code MAU0325MEL501G 6 Course Name बालसाहित्य (Credits 4)				
			Course Code: MAU0325MML501G 4 साहित्य आणि ललित कला (Credits 2)	Course Code MAU0325MEL501G 7 Course Name वैचारिक साहित्य (Credits 4)				
				Course Name (Credits): MAU0325MEL501G 8 Course Name लोकप्रिय साहित्य (Credits 4)				

				Course Code MAU0325MEL501G 9 Course Name मराठी भाषेची पूर्वरूपे (Credits 4)				
		Sem II	Course Code:- MAU0325MML501H 5 Course Name - साहित्यप्रकारांचा सूक्ष्म विचार (Credits 4)	Course Code: MAU0325MEL501H 10 Course Name - आंतरभारतीय साहित्याचा अभ्यास (Credits 4)	--		Course Code: MAU03250JP501G Course Name OJT: On Job Training (Internship, Apprenticeship / FP (Field Project)) (Credits 4)	22
	Course Code: MAU0325MML501H 6 Course Name - विशेष साहित्यकृतींचा अभ्यास (Credits 4)		Course Code: MAU0325MEL501H 11 Course Name लोकविद्या आणि लोकसंस्कृती (Credits 4)					
	Course Code: MAU0325MML501H 7 Course Name- आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (स्वातंत्र्योत्तर काळ २००० पर्यंत) (Credits 4)		Course Code MAU0325MEL501H 12 Course Name आधुनिक भाषाविज्ञान (Credits 4)					
	Course Code: MAU0325MML501H 8 Course Name साहित्य आणि दृश्यकला (Credits 2)		Course Code MAU0325MEL501H 13 Course Name सर्जनशील लेखनाचे स्वरूप (Credits 4)					
			Course Code MAU0325MEL501H 14 Course Name भाषांतरमीमांसा (Credits 4)					
			Course Code MAU0325MEL501H 15 Course Name बालसाहित्य (Credits 4)					
			Course Code MAU0325MEL501H 16 Course Name वैचारिक साहित्य (Credits 4)					

				Course Code MAU0325MEL501H 17 Course Name लोकप्रिय साहित्य (Credits 4) Course Code MAU0325MEL501H 18 Course Name मराठी भाषेची पूर्वरूपे (Credits 4)				
Cumulative Credits for PG Diploma			28	8	4	4	44	

6. अध्यापन व मूल्यमापन पद्धती (SCHEME OF TEACHING AND EXAMINATION)

Semester - I											
Teaching Scheme						Examination Scheme					
Sr. No.	Theory (TH)				Practical (PR)	Semester - end Examination (SEE)			Internal Assessment (IA)		
	Course Type	No. of Lectures per Week	Hours	Credits		Paper Hours	Max	Min	Internal	Max	Min
1	MM 1	4	4	4		3	80	32	--	20	08
2	MM 2	4	4	4		3	80	32	--	20	08
3	MM 3	4	4	4		3	80	32	--	20	08
4	MM 4	2	2	2		2	40	16	--	10	04
5	ME --	4	4	4		3	80	32	--	20	08
6	RM	4	4	4		3	80	32	--	20	08
Total		22	22	22			440		--	110	
										SEE + IA: 440 + 110 = 550	

Semester - II												
Teaching Scheme							Examination Scheme					
Sr. No.	Theory (TH)				Practical (PR)		Semester - end Examination (SEE)			Internal Assessment (IA)		
	Course Type	No. of Lectures	Hours	Credits	Hrs	Credits	Paper Hours	Max	Min	Internal	Max	Min
1	MM 5	4	4	4			3	80	32	--	20	08
2	MM 6	4	4	4			3	80	32	--	20	08
3	MM 7	4	4	4	--	--	3	80	32	--	20	08
4	MM 8	2	2	2			2	40	16	--	10	04
5	ME - -	4	4	4			3	80	32	--	20	08
6	OJT/FP	-	-	-	4	4	Certified Submission of	80	32	Viva-Voce/	20	08

							Dissertation/ OJT Report/ Project Report			Presenta tion		
Total		18	18	18	4	4		440			110	
										SEE + IA: 440 + 110 = 550		
Semester I and II		40	40	40	4	4		880	-	SEE + IA: 880 + 220 = 1100		
Total credits required for completing. M.A. I: 44 credits												

MM: Major Mandatory - There will be FOUR mandatory courses for each semester.

ME: Major Elective (Student should opt for ANY ONE course from the group of elective courses/basket).

RM: Research Methodology - It is a mandatory course.

OJT/FP: On Job Training - Internship/Apprenticeship or Field Project: It is a mandatory course. **It should be completed during the period from the end of first semester to the end of second semester.**

NOTE: Separate passing is mandatory for both, Semester End Examination and Internal Evaluation/Assessment.

M.A. (Marathi) Through Mode Part – II :

Semester III

Paper No	Course Code	Subject	Internal Marks	University Exam	Total
9	CC9	समाजभाषाविज्ञान	20	80	100
10.1	CC10.1	वाङ्मयीन संस्कृती	20	80	100
10.2	CC10.2	प्रभाव अभ्यास	20	80	100
11	CC11	समीक्षा सिद्धान्त आणि उपयोजन	20	80	100
12.1	E 12.1	संस्कृती अभ्यास	20	80	100
12.2	E12.2	तौलनिक साहित्य	20	80	100
12.3	E 12.3	बोली अभ्यास	20	80	100
		SEC- III	-	50	50

Semester IV

Paper No	Course Code	Subject	Internal Marks	University Exam	Total
13	CC13	समाजभाषाविज्ञान	20	80	100
14.1	CC14.1	वाङ्मयीन संस्कृती	20	80	100
14.2	CC14.2	प्रभाव अभ्यास	20	80	100
15	CC15	मराठी समीक्षेची वाटचाल	20	80	100
16.1	E 16.1	संस्कृती अभ्यास	20	80	100
16.2	E16.2	तौलनिक साहित्य	20	80	100
16.3	E 16.3	बोली अभ्यास	20	80	100
		SEC- IV	-	50	50

CC – Compulsory Courses

E – Electives

SEC- Skill Enhancement Course

7. Details Syllabus:

<https://www.unishivaji.ac.in/syllabusnew/>

अभ्यासक्रम / Syllabus

एम ए. भाग : १ / M.A. Part - I

सत्र : पहिले / Sem I

Major Mandatory

भाषिक आविष्काराची रूपे

Course No - MM1

Course Code- MAU0325MML501G1

Course Credits - 4

Marks - Semester End Exam : 80, External Assessment :20, Total Marks : 100

Cours Learning Outcoms

१. भाषिक आविष्काराचे स्वरूप समजून घेणे.
२. भाषेची सर्जनशील प्रक्रिया समजून घेणे.
३. भाषा आणि साहित्य यांचा संबंध समजून घेणे.
४. भाषा आणि साहित्यप्रकार यांतील अनुबंध समजून घेणे.

विभाग Module	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teacing Hours	श्रेयांक Credit
विभाग 1 Module 1	भाषिक आविष्कार भाषेची ओळख आविष्काराचे प्रकार : मौखिक-लिखित	15	1
विभाग 2 Module 1I	भाषेची सर्जनशील प्रक्रिया भाषा आणि दृक्श्राव्य कला भाषा आणि सादरीकरणाची कला	15	1
विभाग 3 Module 1II	भाषा आणि साहित्य साहित्याचे माध्यम म्हणून भाषेचे कार्य साहित्यभाषेची वैशिष्ट्ये	15	1
विभाग 4 Module 1V	भाषा आणि कथन (कादंबरी, कथा, महाकाव्य) भाषा आणि भावविणे (काव्य) भाषा आणि दाखविणे (नाटक/सिनेमा)	15	1

अभ्यासक्रम / Syllabus

एम ए. भाग : १ / M.A. Part - I

सत्र : पहिले / Sem I

Major Mandatory

विशेष वाङ्मयकृतींचा अभ्यास

Course No - MM2

Course Code- MAU0325MML501G2

Course Credits - 4

Marks - Semester End Exam : 80, External Assessment :20, Total Marks : 100

Cours Learning Outcoms

१. विशिष्ट साहित्यकृतीचा अभ्यास कसा करावा हे समजून घेणे.
२. लेखकाचे वाङ्मयीन व्यक्तिमत्त्व आणि साहित्यकृती व त्यांचा समकाल समजून घेणे.
३. साहित्यकृतीतून समकालाचे प्रतिबिंब कशा प्रकारे प्रकट होते याचा अभ्यास करणे.
४. साहित्यकृतीचे स्वरूप व रूपबंध समजून येईल.

विभाग Module	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teacing Hours	श्रेयांक Credit
विभाग 1 Module 1	गोविंदप्रभू चरित्र संपा. वि. भि. कोलते (अरुण प्रकाशन, मलकापूर)	15	1
विभाग 2 Module 2	मराठेशाहीतील पत्ररूप गद्य (इ.स. १६५० ते १७५०) सुधाकर पवार (शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर)	15	1
विभाग 3 Module 3	नदीष्ट मनोज बोरगावकर (ग्रंथाली प्रकाशन, पुणे)	15	1
विभाग 4 Module 4	सूर्य पाहिलेला माणूस मकरंद साठे (पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई)	15	1

- वरील साहित्यकृतींचे अध्यापन करताना लेखक अभ्यासपद्धतीचा उपयोग करणे आवश्यक आहे.

संदर्भ ग्रंथ

१. बेलवलकर, सुमन : लीळाचरित्रातील समाजदर्शन, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
२. कोलते, वि. भि. : महानुभाव तत्त्वज्ञान, राऊळ प्रकाशन, औरंगाबाद.
३. कोलते, वि. भि. व इतर (संपा.) : श्री चक्रधर दर्शन, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई.
४. तुळपुळे, शं. गो. : महानुभव पंथ आणि त्यांचे वाङ्मय-, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.

अभ्यासक्रम / Syllabus

एम ए. भाग : १ / M.A. Part - I

सत्र : पहिले / Sem I

Major Mandatory

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (स्वातंत्र्यपूर्व काळ)

Course No - MM3

Course Code- MAU0325MML501G3

Course Credits - 4

Marks - Semester End Exam : 80, External Assessment :20, Total Marks : 100

Cours Learning Outcoms

- स्वातंत्र्यपूर्व काळातील महाराष्ट्रातील सामाजिक, राजकीय, सांस्कृतिक जीवनाची पार्श्वभूमी समजून घेणे तसेच त्याचा साहित्यावरील आंतरसंबंध अभ्यासणे
- या काळातील विविध साहित्यप्रवाहांचा इतिहास अभ्यासताना त्या त्या प्रवाहातील वाङ्मयप्रकारांचे स्वरूप वैशिष्ट्ये अभ्यासणे
- मुख्य प्रवाहातील साहित्याबरोबरच इतर समांतर साहित्य प्रवाहांची वैशिष्ट्ये समजून घेणे.

विभाग Module	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teacing Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module 1	वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना साहित्याच्या निर्मितीचे सामाजिक, सांस्कृतिक, राजकीय संदर्भ	15	1
विभाग २ Module 2	भाषांतरित वाङ्मय	15	1
विभाग ३ Module 3	नियतकालिकातील वाङ्मय ○ दर्पण, प्रभाकर (शतपत्रे), निबंधमाला, केसरी, सुधारक इत्यादी. ○ सत्यशोधकीय नियतकालिके ○ मूकनायक, बहिष्कृत भारत व जनता इत्यादी ○ वाङ्मयीन नियतकालिके	15	1
विभाग ४ Module 4	कथात्म साहित्य कथा, कादंबऱ्या, नाटक, कविता	15	1

अभ्यासक्रम / Syllabus

एम ए. भाग : १ / M.A. Part - I

सत्र : पहिले / Sem I

Major Mandatory

साहित्य आणि ललित कला

Course No - MM4

Course Code- MAU0325MML501G4

Course Credits - 2

Marks - Semester End Exam : 40, External Assessment :00, Total Marks : 50

Cours Learning Outcoms

१. साहित्य, इतर ललित कला आणि दृश्य कला यांचा परस्परसंबंध अभ्यासणे.
२. ललित कलांची ओळख करून घेणे.
३. ललित कलांचे विविध संप्रदाय अभ्यासणे.
४. संगीत आणि नृत्य या ललित कलांचा साहित्याशी असलेला संबंध समजून घेणे

विभाग Module	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teacing Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module 1	साहित्य आणि ललित कला ललित कला व्याख्या व स्वरूप, विविध ललित कलांची ओळख, साहित्याशी असणारा परस्पर संबंध आणि तौलनिक विचार, साहित्य आणि कलांमधील विविध संप्रदाय (अभिजातवाद, स्वच्छंदवाद, वास्तववाद, अतिवास्तवाद, अस्तित्ववाद) कलास्वाद आणि अभिरूची, ललित कलांची भाषा आणि शैलीविचार	15	1
विभाग २ Module 2	संगीत आणि नृत्य संगीत : माध्यमविचार, गायन व वादन, संगीतातील छंद, जाती, वृत्त शास्त्रीय संगीत, लोकसंगीत साहित्याशी अनुबंध नृत्य : माध्यमविचार, नृत्याचे प्रकार (कथक, भरतनाट्यम, लावणी इत्यादी) दर्शनशैली साहित्याशी अनुबंध	15	1

अभ्यासक्रम / Syllabus
एम ए. भाग : १ / M.A. Part - I
सत्र : पहिले / Sem I
Major Elective
लोकविद्या आणि लोकसंस्कृती
Course Number - ME2

Course Code- MAU0325MEL501G2
Course Credits - 4

Marks - Semester End Exam : 80, External Assessment :20, Total Marks : 100

Cours Learning Outcoms

१. लोकविद्या आणि लोकसंस्कृती यातील परस्परसंबंधाचे आकलन होईल.
२. लोकविद्येची संकल्पना व स्वरूप समजेल.
३. लोकविद्या आणि लोकसंस्कृतीच्या परंपरेची ओळख होईल.
४. लोकविद्येच्या उगम आणि व्याप्तीबद्दल माहिती होईल.

विभाग Module	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teacing Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module 1	लोकविद्या : संकल्पना आणि स्वरूप मौखिक साहित्य आणि ज्ञानसंपदा, जानपदांच्या ललितकला, लोकविद्या आणि लोकसंस्कृती, लोकविद्या आणि लोकमानस, लोकविद्या : आदिबंध आणि कल्पनाबंध	15	1
विभाग २ Module 2	लोकविद्या : व्याप्ती आणि प्रभाव लोकविद्येचे प्रकार : शाब्द – कथा, गीते, वाक्प्रचार, म्हणी, उखाणे, आख्याने लोककला – लोकनृत्य, लोकनाट्य, लोकवाद्ये, शिल्पमूर्ती लोकरुढी – लोकभ्रम, लोकसमज, लोकतत्त्व, लोकविधी आणि या सर्वांचा समाजावरील प्रभाव	15	1
विभाग ३ Module 3	लोकविद्या आणि अन्य ज्ञानशाखा आंतरसंबंध मानववंशशास्त्र, समाजशास्त्र, मानसशास्त्र, भाषाशास्त्र, इतिहास, तत्त्वज्ञान, धर्मशास्त्र इत्यादी ज्ञानशाखांशी आंतरसंबंध	15	1
विभाग ४ Module 4	लोकविद्या आणि लोकजीवन लोकविद्या आणि समाज, समूहजीवन आणि मौखिक परंपरा, वर्तनपरंपरा, वस्तू किंवा साधनपरंपरा, पारंपरिक खेळ	15	1

अभ्यासक्रम / Syllabus
एम ए. भाग : १ / M.A. Part - I
सत्र : पहिले / Sem I
Major Elective
आधुनिक भाषाविज्ञान

Course Number - ME3

Course Code- MAU0325MEL501G3

Course Credits - 4

Marks - Semester End Exam : 80, External Assessment :20, Total Marks : 100

Cours Learning Outcoms

१. भाषिक व्यवहाराचे स्वरूप समजावून घेऊन भाषा वैज्ञानिकांच्या भाषाविषयक संकल्पनांचा परिचय होईल.
२. आधुनिक भाषाविज्ञानाचा मराठी भाषेच्या संदर्भात परिचय होईल.
३. भाषेच्या अभ्यासाच्या पद्धतींचे मराठी भाषेच्या संदर्भात आकलन होईल.
४. भाषिक परिवर्तनाचे स्वरूप समजेल.

विभाग Module	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teacing Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module 1	भाषिक व्यवहाराचे स्वरूप 1. भाषिक व भाषेतर संप्रेषण 2. सोस्यूर - भाषिक व्यवस्था (Langue) व भाषिक परिवर्तन (Parol) 3. चॉम्स्की - भाषिक क्षमता (Competence) व भाषिक प्रयोग (Performance) 4. ब्लूम फिल्ड - वाचिक वर्तन 5. उच्चार व लेखन	15	1
विभाग २ Module 2	आधुनिक भाषाविज्ञानाचे स्वरूप (वर्णनात्मक किंवा संरचनावादी भाषाविज्ञान) अ) स्वन-स्वनिम-स्वनांतर 1. स्वनिम निश्चितीची तत्त्वे 2. स्वनिम विनियोगाचे प्रकार 3. ध्वनिसाम्यता काटकसरीचे तत्त्व	15	1

	4. स्वनिमाचे प्रकार 5. मराठी स्वनिमव्यवस्था ब) रूप-रूपिम-रूपिकांतर 1. स्वनिमाश्रयी व रूपिमाश्रयी रूपिकांतरे 2. शून्य रूपिकांतर 3. रूपिमांचे प्रकार क) विकारसरणी - वचन, लिंग, विभक्ती ड) पदघटना - प्रत्यय, समास, अभ्यस्त पदे		
विभाग ३ Module 3	भाषेच्या अभ्यासाच्या पद्धती 1. भाषाभ्यासाचे स्वरूप व विशेष 2. ऐतिहासिक भाषाभ्यासपद्धती 3. तुलनात्मक भाषाभ्यास पद्धती 4. वर्णनात्मक भाषाभ्यास पद्धती	15	1
विभाग ४ Module 4	भाषिक परिवर्तन 1. ध्वनिपरिवर्तन - ध्वनिपरिवर्तनाची कारणे व प्रकार 2. अर्थपरिवर्तन - अर्थपरिवर्तनाची कारणे व प्रकार	15	1

अभ्यासक्रम / Syllabus
एम ए. भाग : १ / M.A. Part - I
सत्र : पहिले / Sem I
Major Elective
सर्जनशील लेखनाचे स्वरूप

Course Number - ME4

Course Code- MAU0325MEL501G4

Course Credits - 4

Marks - Semester End Exam : 80, External Assessment :20, Total Marks : 100

Cours Learning Outcoms

१. सर्जनशील लेखनातून प्रकट होणारे माणूस आणि समाज यातील परस्परसंबंध शोधणे.
२. सर्जनशील लेखनाच्या विविध अभिव्यक्तींचा अभ्यास करणे.
३. सर्जनशील साहित्यप्रकारांची ओळख करून घेणे.
४. सर्जनशील लेखनाचे विशेष अभ्यासणे.

विभाग Module	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teacing Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module 1	○ सर्जनशील लेखनातून व्यक्त होणारे व्यक्ती आणि समाज यातील अन्योन्य संबंध ○ सर्जनशील लेखन, लेखक, वाचक आणि समाज यांतील नातेसंबंध ○ सर्जनशील लेखनाची गरज	15	1
विभाग २ Module 2	○ व्यावहारिक लेखन आणि सर्जनशील लेखन यातील फरक ○ सर्जनशील लेखनाचे विशेष	15	1
विभाग ३ Module 3	○ कथन, नाट्य व काव्य हे अभिव्यक्तीचे मूलभूत प्रकार ○ कथनाचे वेगवेगळे प्रकार ○ भाषेची लय	15	1
विभाग ४ Module 4	○ कथानक ○ पात्ररचना ○ कथानकाला पार्श्वभूमी, भवताल साकारणे ○ वातावरणनिर्मिती ○ लय, प्रतिमांचा वापर ○ वाचनीयता ○ लेखनाला सूत्रबद्ध रचना पुरविणे	15	1

अभ्यासक्रम / Syllabus
एम ए. भाग : १ / M.A. Part - I
सत्र : पहिले / Sem I

Major Elective
संशोधनशास्त्र

Course Number - RM

Course Code- MAU0325MEL501G

Course Credits - 4

Marks - Semester End Exam : 80, External Assessment :20, Total Marks : 100

Cours Learning Outcoms

१. संशोधनाचे शास्त्र समजून घेणे.
२. संशोधनाच्या विविध पद्धती अभ्यासणे.
३. संशोधकाच्या अंगी आवश्यक असलेले गुणविशेष आणि जबाबदाऱ्या समजून घेणे.
४. संशोधनाची तंत्रे, साधने समजून घेणे.
५. संदर्भ लेखन कसे करावे, हे समजून घेणे.
६. शोधनिबंधाचे विषय कसे असतात आणि त्याचे लेखन कसे करायचे, हे अभ्यासणे.

विभाग Module	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teacing Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module 1	संशोधन संकल्पना, व्याख्या आणि स्वरूप संशोधन म्हणजे काय?, संशोधनाचे कोशागत अर्थ, संशोधनाच्या व्याख्या, संशोधन नवनिर्मिती की संपादन, संशोधनाच्या प्रेरणा, साहित्य आणि कलांचे संशोधन, आंतरविद्याशाखीय संबंध.	15	1
विभाग २ Module 2	संशोधनाच्या विविध पद्धती संशोधन पद्धतीचे स्वरूप, विगनात्मक आणि निगमनात्मक, ऐतिहासिक, वर्णनात्मक, तौलनिक, समाजशास्त्रीय, नमुनापाहणी पद्धती, क्षेत्रीय सर्वेक्षण पद्धती, पर्यावरणवादी संशोधन पद्धती, सांस्कृतिक, वंचित आणि स्त्रीकेंद्री संशोधन पद्धती.	15	1
विभाग ३ Module 3	संशोधकाचे गुणविशेष आणि जबाबदारी भाषा आणि साहित्याचा व्यासंग, संशोधन आणि चिकित्सक दृष्टी, संदर्भ साधने हाताळण्याची कौशल्ये, संशोधन परिभाषा ज्ञानसंशोधनाची शिस्त, संदर्भ लेखनपद्धतीचे ज्ञान, शोधनिबंध आणि प्रबंध लेखन पद्धतीचे ज्ञान, वाचन, परीश्रम, चिकाटी, तटस्थता, निष्पक्षदृष्टी, ज्ञान क्षेत्रात भर घालण्याची भूमिका आणि	15	1

	ध्येय		
विभाग ४ Module 4	संशोधन तंत्र, साधने आणि संदर्भलेखन तंत्रे : पाहणी, मुलाखती, प्रश्नावली, संख्याशास्त्रीय आढावे, ग्रंथालयीन साधने, संदर्भ साधने, नियतकालिके, वृत्तपत्रे, कोश, दुर्मिळ साधनांचा वापर, संदर्भसेवा, आधुनिक तंत्रज्ञान, संगणक आणि इंटरनेट शोधनिबंधांचे विषय आणि लेखनपद्धती शोधनिबंध लेखनाची पूर्वतयारी, शोधनिबंधाचे उद्दिष्ट, विषयाची प्रस्तुतता, लेखनाचे टप्पे (आदि-मध्य-अंत), मांडणी, परिभाषा आणि शैली, विधाने आणि स्पष्टीकरणे, अवतरणे, निष्कर्ष, संदर्भ, सूची, वर्णानुक्रम पद्धती इत्यादी.	15	1

संदर्भग्रंथ

१. अवलगावकर, अविनाश (संपा.) (२००६) : मराठी साहित्य संशोधन, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
२. आगलावे, प्रदीप (२०००) : संशोधन पद्धतिशास्त्र व तंत्र, विद्या प्रकाशन, नागपूर.
३. आठवले, सदाशिव (१९६७) : इतिहासाचे तत्त्वज्ञान, प्राज्ञ पाठशाळा मंडळ, वाई.
४. कन्हाडे, बी. एम. (२००७) : शास्त्रीय संशोधन पद्धती, पिंपळापुरे अॅण्ड कंपनी, नागपूर.
५. कन्हाडे, सदा (१९७७) : संशोधन : सिद्धांत आणि पद्धती, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई.
६. कार, इ. एच. (अनुवाद - वि. गो. लेले) : इतिहास म्हणजे काय?, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
७. कोठेकर, शांता (२००५) : इतिहास - तंत्र आणि तत्त्वज्ञान, श्री साईनाथ प्रकाशन, नागपूर.
८. कुलकर्णी, व. वि. (२००१) मराठी प्रबंधसूची, साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर.
९. कुळकर्णी, श्री. र. (१९९२) : प्राचीन मराठी हस्तलिखिते संशोधन आणि संपादन, का. स. वाणी मराठी प्रगत अध्ययन संस्था धुळे.
१०. कुंभार, राजेंद्र (२०१५) : ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र संशोधन, युनिव्हर्सल प्रकाशन, पुणे.
११. खरे, ग. ह. (१९६०) : संशोधकाचा मित्र, भारत इतिहास संशोधन मंडळ, पुणे.
१२. खैरनार, दिलीप, राऊत किशोर (२००६) : सामाजिक संशोधन पद्धती, औरंगाबाद.
१३. जोशी, वसंत, (१९८९) भाषा व साहित्य संशोधन, खंड १, २, ३, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.
१४. देव, प्रभाकर (२००७) : इतिहासशास्त्र-संशोधन, लेखन परंपरा व अध्यापन, ब्रेनटॉनिक प्रकाशन, नशिक.
१५. देशकर, दत्ता (२००६) : संशोधन पद्धतीची मूलतत्त्वे, अजय प्रकाशन, औरंगाबाद.
१६. पाटील, गंगाधर (२०११) : समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.
१७. भांडारकर, पु. ल. (१९८७) : सामाजिक संशोधन पद्धती, महाराष्ट्र ग्रंथ निर्मिती मंडळ, नागपूर.
१८. मालशे, मिलिंद (२०११) : प्रयोग कलांसाठी संशोधनपद्धती, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई.
१९. मालशे, स. गं. (२००६) : शोधनिबंधाची लेखन पद्धती, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई.
२०. राणे शं. रा. (१९९५) मराठी साहित्य संशोधन स्वरूप आणि दिशा, का. स. वाणी मराठी प्रगत अध्ययन

अभ्यासक्रम / Syllabus

एम ए. भाग : १ / M.A. Part - I

सत्र : दुसरे / Sem II

Major Mandatory

साहित्यप्रकारांचा सूक्ष्म विचार

Course No - MM5

Course Code- MAU0325MML501H5

Course Credits - 4

Marks - Semester End Exam : 80, External Assessment :20, Total Marks : 100

Cours Learning Outcoms

१. साहित्यप्रकारांची संकल्पना समजून घेणे.
२. विविध वाङ्मय प्रकारातील कथनांचे स्वरूप अभ्यासणे.
३. वेगवेगळ्या वाङ्मय प्रकारातील कथनविशेष अभ्यासणे.
४. वाङ्मयप्रकारातील कथनाचा तुलनात्मकदृष्ट्या विचार करणे.

विभाग Module	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teacing Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module 1	महाकाव्य, आख्यानकाव्य, कविता, दीर्घकविता, भावकविता	15	1
विभाग २ Module 2	कथा-दीर्घकथा-लघुकादंबरी-कादंबरी	15	1
विभाग ३ Module 3	तमाशा-लोककला-एकांकिका-नाटक	15	1
विभाग ४ Module 4	ललित गद्य : आत्मचरित्र, चरित्र, आठवणी, रोजनिशी, प्रवासवर्णन	15	1

संदर्भग्रंथ

१. कुलकर्णी, मदन : मराठी लघुकादंबरी रूपबंध आणि अंतरंग, विजय प्रकाशन, नागपूर.
२. पाटणकर, वसंत : कविता : संकल्पना, निर्मिती आणि समीक्षा, आर्ष प्रकाशन, पुणे
३. थोरात, हरिश्चंद्र : कादंबरी : एक साहित्यप्रकार, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई.
४. पवार, गो. मा.आणि हातकणंगलेकर, म. द. (संपा.) : मराठी साहित्य : प्रेरणा व स्वरूप (1950-1975), पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
५. शिंदे, विश्वनाथ आणि स्मार्त, हिमांशू (संपा.) : मराठी नाटक आणि रंगभूमी, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
६. जोशी, सुधा : कथा : संकल्पना आणि समीक्षा, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.
७. नाईक, राजीव : खेळ नाटकांचा, अक्षर प्रकाशन, मुंबई

अभ्यासक्रम / Syllabus

एम ए. भाग : १ / M.A. Part - I

सत्र : दुसरे / Sem II

Major Mandatory

विशेष साहित्यकृतींचा अभ्यास

Course No - MM6

Course Code- MAU0325MML501H6

Course Credits - 4

Marks - Semester End Exam : 80, External Assessment :20, Total Marks : 100

Cours Learning Outcoms

१. साहित्यकृतीचे स्वरूप समजून घेणे.
२. लेखकाचे व्यक्तिमत्त्व आणि साहित्यकृती यातील परस्परसंबंध समजून घेणे.
३. साहित्यकृतीतून समकालाचे प्रतिबिंब कशा प्रकारे प्रकट होते, याचा अभ्यास करणे.
४. साहित्यकृतीची एकंदर वैशिष्ट्ये जाणून घेणे.

विभाग Module	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teacing Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module 1	तुकाराम गाथा (तुकारामांचे निवडक अंभंग) संपा. भालचंद्र नेमाडे, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली	15	1
विभाग २ Module 2	महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे प्रवासवर्णन (धर्म, जीवन आणि तत्त्वज्ञान या मा. पं. मंगुडकर संपादित ग्रंथातील केवळ प्रवासवर्णनपर लेखन) महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई	15	1
विभाग ३ Module 3	चित्रलिपी - वसंत आबाजी डहाके लोकवाङ्मय गृह, मुंबई	15	1
विभाग ४ Module 4	पिवळा पिवळा पाचोळा - अनिल साबळे पपायरस, मुंबई	15	1

■ वरील साहित्यकृतींचे अध्यापन करताना लेखक अभ्यासपद्धतीचा उपयोग करणे आवश्यक आहे.

संदर्भ ग्रंथ

१. मोरे, सदानंद : तुकाराम दर्शन, सकाळ पब्लिकेशन, पुणे.
२. साळुंखे, आ. ह. : विद्रोही तुकाराम, लोकायत, प्रकाशन, सातारा.
३. पवार, गो. मा., (संपा.) : निवडक महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.
४. पवार, गो. मा. : महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे जीवन आणि कार्य, मनोविकास प्रकाशन, मुंबई.
५. पवार, गो. मा. : महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे (भारतीय साहित्याचे निर्माते), साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.

अभ्यासक्रम / Syllabus

एम ए. भाग : १ / M.A. Part - I

सत्र : दुसरे / Sem II

Major Mandatory

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (स्वातंत्र्योत्तर काळ 2000 पर्यंत)

Course No - MM7

Course Code- MAU0325MML501H7

Course Credits - 4

Marks - Semester End Exam : 80, External Assessment :20, Total Marks : 100

Cours Learning Outcoms

१. १९५०-२००० या काळातील महाराष्ट्रातील सामाजिक, राजकीय, सांस्कृतिक जीवनाची पार्श्वभूमी समजून घेणे तसेच त्याचा साहित्यावरील आंतरसंबंध अभ्यासणे.
२. या काळातील विविध साहित्यप्रवाहांचा इतिहास अभ्यासताना त्या त्या प्रवाहातील वाङ्मयप्रकारांचे स्वरूप वैशिष्ट्ये अभ्यासणे.
३. मुख्य प्रवाहातील साहित्याबरोबरच इतर समांतर साहित्यप्रवाहांची वैशिष्ट्ये समजावून घेणे.

विभाग Module	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teacing Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module 1	१९५०-२००० सामाजिक, सांस्कृतिक, राजकीय पार्श्वभूमी, स्वातंत्र्योत्तर काळ, सामाजिक राजकीय परिवर्तन, नवविचार प्रवाह, वाङ्मयीन चळवळी	15	1
विभाग २ Module 2	नवसाहित्य आणि महानगरीय साहित्य	15	1
विभाग ३ Module 3	ग्रामीण, दलित, आदिवासी साहित्यप्रवाह	15	1
विभाग ४ Module 4	स्त्रीवादी आणि इतर साहित्यप्रवाह बालसाहित्य, विज्ञानसाहित्य, लोकप्रिय साहित्य, ख्रिश्चन, मुस्लीम, सत्यशोधकीय साहित्य, ललित मुक्तगद्य, समीक्षा	15	1

अभ्यासक्रम / Syllabus

एम ए. भाग : १ / M.A. Part - I

सत्र : दुसरे / Sem II

Major Mandatory

साहित्य आणि दृश्यकला

Course No - MM8

Course Code- MAU0325MML501H8

Course Credits - 2

Marks - Semester End Exam : 40, External Assessment :10, Total Marks : 50

Cours Learning Outcoms

१. साहित्य, इतर ललित कला आणि दृश्य कला यांचा परस्परसंबंध अभ्यासणे.
२. दृश्यकलांची ओळख करून घेणे.
३. दृश्यकलांचे विविध प्रकार समजून घेणे
४. चित्रकला, छायाचित्रण आणि चित्रपट या दृश्यकलांचा साहित्याशी असलेला संबंध समजून घेणे
५. दृश्यकलांचा साहित्याशी तौलनिक विचार करणे.

विभाग Module	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teacing Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module 1	साहित्य आणि दृश्यकला दृश्यकला व्याख्या व स्वरूप, विविध दृश्यकलांची ओळख, साहित्याशी असणारा परस्पर संबंध आणि तौलनिक विचार, साहित्य आणि विविध दृश्यकला, चित्रकला, नाट्यकला, छायाचित्रण, चित्रपट इत्यादी कलांचे स्वरूप आणि साहित्याचा विचार.	15	1
विभाग २ Module 2	चित्रकला, छायाचित्रण आणि चित्रपट दृश्यकलांचा माध्यम विचार, चित्रकाराची माध्यमे, रेषा, आकार व रूप, छायाभेद, रंग, पोत आणि चित्रांचा आशय छायाचित्रण कला, स्वरूपविचार, छायाचित्रातील घटक, क्षमता, या कलेची दृश्यभाषा, सर्जनशीलता, सौंदर्यदृष्टी चित्रपट माध्यमविचार, माध्यम आणि भाषा, प्रतिमाविचार, चित्रपटातील काळ आणि अवकाश, चित्रपटाचे सौंदर्यशास्त्र, मराठी चित्रपट आणि साहित्य	15	1

अभ्यासक्रम / Syllabus
एम ए. भाग : १ / M.A. Part - I
सत्र : दुसरे / Sem II
Major Elective
लोकविद्या आणि लोकसंस्कृती

Course Number - ME11

Course Code- MAU0325MEL501H11

Course Credits - 4

Marks - Semester End Exam : 80, External Assessment :20, Total Marks : 100

Cours Learning Outcoms

१. लोकसंस्कृतीची संकल्पना स्पष्ट करणे.
२. मराठी लोककथा, लोककला, लोकनाट्ये यांचा मराठी भाषेच्या संदर्भात परिचय करून घेणे.
३. मराठी साहित्यकृतींमधील लोककलांचा आविष्कार आणि प्रयोगरूप यांचा अभ्यास करणे.
४. लोकविद्या व लोकसंस्कृतीच्या अभ्यास पद्धतींचे आकलन करणे.

विभाग Module	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teacing Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module 1	लोकसंस्कृती संकल्पना, स्वरूप आणि व्याप्ती भौतिक संस्कृती, मौखिक आविष्कार, शेती सभोवती आकारलेली संस्कृती, विधी, सण-उत्सव, रूढी, समजूती आणि परंपरा, प्रयोग रूप लोककला	15	1
विभाग २ Module 2	लोककला : कलात्म आणि प्रयोगात्म लोकसंस्कृतीचे उपासक, ग्राम आणि लोकदैवतांचे स्थान, उत्सव-जत्रा आणि उपासना विधी, श्रद्धा, त्यासाठीचे नाट्यात्मक विधी, गीते, नृत्ये आणि चालीरीती, लोकगायकांची परंपरा	15	1
विभाग ३ Module 3	प्रयोगात्म लोककला आणि त्याचे प्रयोजन लोककलांचे समाज जीवनातील स्थान, लोककला प्रकार, तमाशा, भारूड, कीर्तन, सुंबरान, वासुदेव, सोंगीभजन, बहुरूपी, नंदीबैलवाले, गोंधळ, जोगवा, सर्व प्रकारच्या शाहिरी, लावणी, वाघ्यामुरळी, नमन-खेळे, दशावतार, शक्तीतुरे, जागरण, भराड, धनगरी लोककला, करबल इत्यादी.	15	1
विभाग ४	लोकविद्या आणि लोकसंस्कृतीचा अभ्यास :	15	1

Module 4	संप्रदाय आणि पद्धती दैवत कथा शास्त्रीय, निसर्गरूपवादी, भ्रांतकल्पनावादी, हेतुकथावादी, अवशेषवादी, संप्रसारवादी, मानवशास्त्रीय, मानसशास्त्रीय, ऐतिहासिक-भौगोलिक		
----------	--	--	--

(प्रस्तुत साहित्यकृतीत लोककलांचा प्रयोगरूपासाठी कसा उपयोग करून घेण्यात आला आहे एवढ्याच मर्यादित अभ्यास अपेक्षित आहे.)

संदर्भ ग्रंथ

१. भागवत, दुर्गा : लोकसाहित्याची रुपरेखा, वरदा प्रकाशन, पुणे.
२. व्यवहारे, शरद: लोकसाहित्य : संकल्पना व स्वरूप, तिरुपती प्रकाशन, परभणी.
३. मोरजे, गंगाधर लोकसाहित्य : एक स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र, दास्ताने रामचंद्र आणि कंपनी, पुणे.
४. बाबर, सरोजिनी: लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती संमेलन महाराष्ट्र लोक साहित्य समिती, पुणे
५. मोरजे, गंगाधर: मराठी लावणी वाङ्मय, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
६. ढेरे, रा. चिं.: लोकसंस्कृतीची क्षितीजे, विश्वकर्मा साहित्यालय, पुणे.
७. वाकोडे, मधुकर: लोकप्रतिमा आणि लोकतत्त्वे, लोकवाङ्मय गृहप्रकाशन, मुंबई
८. व्यवहारे, शरद: लोकसंस्कृतीचा अंतःप्रवाह, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
९. शिंदे, विश्वनाथ : शोधयात्रा रंगभूमीची, पद्मगंधा प्रकाशन पुणे.
१०. भवाळकर, तारा: मायवाटेचा मागोवा, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर.
११. ठाकूर, भगवान: आंबेडकरी जलसे, सुगावा प्रकाशन, पुणे.
१२. खराट, संभाजी: सत्यशोधकी जलसे, लोकसाहित्य प्रकाशन, औरंगाबाद
१३. भागवत, दुर्गा : धर्म आणि लोकसाहित्य, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
१४. कोसंबी, डी. डी. : पुराणकथा आणि वास्तवता, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई.
१५. मांडे, प्रभाकर : लोकसंस्कृती, मधूराज पब्लिकेशन्स, पुणे.
१६. बाबर, सरोजिनी: लोकसाहित्याचा शब्दकोश, महाराष्ट्र राज्य लोक साहित्य समिती, पुणे
१७. व्हटकर, नामदेव : मराठी लोकनाट्य तमाशा कला आणि साहित्य,
१८. पराजपे, तारा : अनुबंध, सविता प्रकाशन, औरंगाबाद.

अभ्यासक्रम / Syllabus
एम ए. भाग : १ / M.A. Part - I
सत्र : दुसरे / Sem II
Major Elective
आधुनिक भाषाविज्ञान

Course Number - ME12

Course Code- MAU0325MEL501H12

Course Credits - 4

Marks - Semester End Exam : 80, External Assessment :20, Total Marks : 100

Cours Learning Outcoms

१. वाक्यविचाराचे स्वरूप मराठी भाषेच्या संदर्भात विचारात घेणे.
२. मराठी भाषेच्या उत्पत्तीच्या संदर्भात भाषाकुलाची संकल्पना अभ्यासणे.
३. मराठीच्या बोलींचा प्रमाण मराठीशी असणारा संबंध अभ्यासणे.
४. मराठीवरील अन्य भाषांचा प्रभाव तपासणे.
५. मराठीतील व्याकरणाचा प्रयोग आणि विभक्तीच्या संदर्भात विचार करणे.

विभाग Module	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teacing Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module 1	वाक्यविचार १. वाक्यविन्यास - शब्दबंध, उपवाक्य, वाक्य : तीन रचना – प्रथमोपस्थित घटक कार्यात्मक प्रयोग : कर्ता-कर्म-क्रियापद २. अर्थविन्यास - अर्थाचे स्वरूप व व्याख्या, अर्थाचे प्रकार, अर्थक्षेत्र संकल्पना	15	1
विभाग २ Module 2	भाषाकुलाची संकल्पना व मराठी भाषा १. भाषाकुलाची संकल्पना २. भाषांचे वर्गीकरण आणि जगातील प्रमुख भाषाकुले ३. इंडो-युरोपियन भाषाकुल ४. आर्यभारतीय भाषाकुल ५. अंतर्वर्तुळ आणि बहिर्वर्तुळ सिध्दान्त आणि मराठी भाषा	15	1
विभाग ३ Module 3	मराठी : प्रमाण भाषा आणि बोली १. भाषाविज्ञान आणि बोली-भूगोल २. पिजिन आणि क्रिऑल भाषा संकल्पना ३. बोली निर्मितीची कारणे	15	1

	४. प्रमुख बोलींचा अभ्यास अ) कोकणी, ब) अहिराणी, क) वऱ्हाडी		
विभाग ४ Module 4	अ) मराठीवरील अन्य भाषांचा परिणाम १. भाषिक संक्रमण २. आदान-प्रदान : स्वरूप व कारणे ३. मराठीवरील द्राविडी, फार्शी, इंग्रजी व हिंदी भाषांचा प्रभाव ब) मराठी व्याकरण १. मराठीची प्रयोगव्यवस्था २. मराठीची विभक्तिव्यवस्था	15	1

संदर्भग्रंथ

१. गजेंद्रगडकर, श्री. न. : मराठीचे भाषाशास्त्र, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
२. कुलकर्णी, कृ.पां. : मराठी भाषा उद्गम आणि विकास, मेहता पब्लिकेशन, कोल्हापूर.
३. तुळपुळे, शं. गो. : यादवकालीन मराठी भाषा, केशव भिकाजी ढवळे, मुंबई.
४. कालेलकर, ना. गो. : भाषा आणि संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.
५. कालेलकर, ना. गो. : भाषा : इतिहास आणि भूगोल, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.
६. ग्रामोपाध्ये, गं. ब. : भाषाविचार आणि मराठी भाषा, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
७. गोसावी, र. रा. : ऐतिहासिक भाषाशास्त्र, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
८. दामले, मो. के. : शास्त्रीय मराठी व्याकरण, केशव भिकाजी ढवळे, मुंबई.
९. गोविलकर, लीला : मराठीचे व्याकरण, मेहता पब्लिकेशन, पुणे.
१०. वऱ्हाडपांडे, वसंत कृ. : नागपुरी बोली : भाषाशास्त्रीय अभ्यास,
११. अर्जुनवाडकर, श्री. कृ. : मराठी व्याकरणाचा इतिहास,
१२. अर्जुनवाडकर, श्री. कृ. : मराठी व्याकरण : वाद आणि प्रवाद, सुलेखा प्रकाशन, पुणे, १९८७.
१३. सबनीस, म. पां. : आधुनिक मराठीचे उच्चतर व्याकरण, प्रकाशन म. पां. सबनीस, मुंबई, १९५१.
१४. हिरेमठ, राजशेखर : मराठीचे व्याकरण, मेहता पब्लिकेशन, पुणे.
१५. मालशे, मिलिंद : आधुनिक भाषाविज्ञान सिद्धान्त आणि उपयोजन : लोक वाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई.

अभ्यासक्रम / Syllabus
एम ए. भाग : १ / M.A. Part - I
सत्र : दुसरे / Sem II
Major Elective
सर्जनशील लेखनाचे स्वरूप

Course Number - ME13

Course Code- MAU0325MEL501H13

Course Credits - 4

Marks - Semester End Exam : 80, External Assessment :20, Total Marks : 100

Cours Learning Outcoms

१. सर्जनशील लेखनातून विचार, भाव-भावना आणि कथन करण्याचे कौशल्य आवगत करणे.
२. सर्जनशील लेखनासाठी वातावरण निर्मिती, कथानक, पात्रांचा विकास आणि भाषेचा वापर कसा करावा, याबद्दलची तंत्रे अवगत करणे.
३. विविध प्रकारचे साहित्यप्रकार हाताळण्याचा सराव करणे.

विभाग Module	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teacing Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module 1	● कथानकाचे विविध प्रकार ● कथानकातून अनुभवाची अभिव्यक्ती ● एखादी घटना वा प्रसंग घेऊन त्याचे कथन करण्याचा सराव	15	1
विभाग २ Module 2	● नाट्यनिर्मितच्या विविध पद्धती ● नाट्यनिर्मिती कशी होते ? ● अनुभवलेल्या एखाद्या प्रसंगावर नाट्यमयारित्या लिहिण्याचा सराव	15	1
विभाग ३ Module 3	● कवितेचे प्रकार ● कविता कशी आकारास येते ? ● एखाद्या अनुभवावर कविता लिहिण्याचा सराव	15	1
विभाग ४ Module 4	● सर्जनशील लेखन करताना येणाऱ्या अडचणी, आव्हाने याविषयी चर्चा	15	1

एम.ए. भाग २, सत्र तिसरे (Part-II Semester-III)

(Core Courses)/ (Compulsory Papers)

MAR 9	समाजभाषाविज्ञान 1. समाज, संस्कृती आणि भाषा यांमधील परस्परसंबंध समजून घेता येतील. 2. समाजभाषाविज्ञानाची व्याप्ती विद्यार्थ्यांना समजून घेता येईल. 3. भाषाव्यवहाराची विविधता समजून घेता येईल. 4. भाषासंपर्क व भाषिक नियोजन म्हणजे काय ते समजून घेता येईल. 5. बहुभाषिक देशांतील भाषिक प्रश्नांचा परिचय होईल. 6. भाषिक नियोजनाची उद्दिष्टे जाणून घेता येईल. 7. भाषाशिक्षणाचे स्वरूप आणि भाषा शिक्षणाच्या विविध बाजूंचा अभ्यास करता येईल.	MAR 10.1	वाङ्मयीन संस्कृती 1. वाङ्मयीन संस्कृती ही संकल्पना विद्यार्थ्यांना समजून घेता येईल. 2. समाज आणि संस्कृती यातील अनुबंध विद्यार्थ्यांच्या लक्षात येईल. 3. मौखिक आणि लिखित परंपरेत वाङ्मयीन परंपरेला संघटीत करणाऱ्या घटकांचा विचार करता येईल. 4. वाङ्मयीन संस्कृतीचे स्वरूप विद्यार्थ्यांना तपासता येईल.
MAR 10.2	प्रभाव अभ्यास 1. प्रभाव अभ्यासाची संकल्पना विद्यार्थ्यांना समजून घेता येईल. 2. 'प्रभाव' आणि 'अनुकरण' यांतील अनुबंध समजून घेता येईल. 3. काळानुरूप निर्माण झालेल्या राजकीय, वाङ्मयीन आणि सांस्कृतिक सत्ताकेंद्रांचा साहित्यावर कसा प्रभाव पडतो हे विद्यार्थ्यांच्या लक्षात येईल.	MAR 11	समीक्षा सिद्धान्त आणि उपयोजन 1. उपयोजित समीक्षेतील काही समीक्षेचे स्वरूप माहिती करून घेता येईल. 2. समाजशास्त्रीय व आदिबंधात्मक समीक्षा या समीक्षाप्रवाहांचा विचार विद्यार्थ्यांना करता येईल. 3. प्रत्यक्ष उपयोजित समीक्षेचे उपयोजन म्हणून निवडक साहित्यकृतींचा विद्यार्थ्यांना विचार करता येईल.

(Elective Courses)/ (Optional Papers)

MAR 12.2	तौलनिक साहित्य 1. तौलनिक साहित्याभ्यासाची संकल्पना व स्वरूप विद्यार्थ्यांना समजून घेता येईल. 2. विश्वसाहित्य, राष्ट्रीय साहित्य व सर्वसाधारण साहित्य या संकल्पनांचे परस्परसंबंध विद्यार्थ्यांना अभ्यासता येतील. 3. भारतीय साहित्य बाबतीचे विविध दृष्टिकोण अभ्यासता येतील 4. साहित्याचे वर्गीकरण व साहित्यातील वाद-संप्रदाय यांचा अभ्यास करता येईल.	MAR 12.3	बोली अभ्यास 1. भाषा, बोली आणि समाजाचा परस्परसंबंध विद्यार्थ्यांना अभ्यासता येईल. 2. प्रमाणभाषा आणि बोली स्वरूप, विशेष विद्यार्थ्यांना समजून घेता येतील. 3. बोलीभाषांची निर्मितीप्रक्रिया विद्यार्थ्यांना अभ्यासता येईल. 4. बोलीच्या अभ्यासाचे महत्त्व विद्यार्थ्यांना समजून घेता येईल.
	SEC- III		

एम. ए. भाग २ सत्र चौथे (PART -II, SEMESTER - IV)

(Core Courses)/ (Compulsory Papers)

MAR 13	समाजभाषाविज्ञान 1. समाज, संस्कृती आणि भाषा यांमधील परस्परसंबंध समजून घेता येतील. 2. समाजभाषाविज्ञानाची व्याप्ती विद्यार्थ्यांना समजून घेता येईल. 3. भाषाव्यवहाराची विविधता समजून घेता येईल. 4. भाषासंपर्क व भाषिक नियोजन म्हणजे काय ते समजून घेता येईल. 5. बहुभाषिक देशांतील भाषिक प्रश्नांचा परिचय होईल. 6. भाषिक नियोजनाची उद्दिष्टे जाणून घेता येईल.	MAR 14.1	वाङ्मयीन संस्कृती 1. वाङ्मयीन संस्कृती ही संकल्पना विद्यार्थ्यांना समजून घेता येईल. 2. समाज आणि संस्कृती यातील अनुबंध विद्यार्थ्यांच्या लक्षात येईल. 3. मौखिक आणि लिखित परंपरेत वाङ्मयीन परंपरेला संघटीत करणाऱ्या घटकांचा विचार करता येईल. 4. वाङ्मयीन संस्कृतीचे स्वरूप विद्यार्थ्यांना तपासता येईल.
MAR 14.2	प्रभाव अभ्यास 1. प्रभाव अभ्यासाची संकल्पना विद्यार्थ्यांना समजून घेता येईल. 2. 'प्रभाव' आणि 'अनुकरण' यांतील अनुबंध समजून घेता येईल. 3. काळानुरूप निर्माण झालेल्या राजकीय, वाङ्मयीन आणि सांस्कृतिक सत्ताकेंद्रांचा साहित्यावर कसा प्रभाव पडतो हे विद्यार्थ्यांच्या लक्षात येईल.	MAR 15	मराठी समीक्षेची वाटचाल 1. उपयोजित समीक्षेतील काही समीक्षेचे स्वरूप माहिती करून घेता येईल. 2. समाजशास्त्रीय व आदिबंधात्मक समीक्षा या समीक्षाप्रवाहांचा विचार विद्यार्थ्यांना करता येईल. 3. प्रत्यक्ष उपयोजित समीक्षेचे उपयोजन म्हणून निवडक साहित्यकृतींचा विद्यार्थ्यांना विचार करता येईल. 4. मराठी समीक्षा व्यवहार समजेल. 5. प्रमुख मराठी समीक्षकांची कामगिरी समजेल.

(Elective Courses)/ (Optional Papers)

MAR 16.2	तौलनिक साहित्य 1. तौलनिक साहित्याभ्यासाची संकल्पना व स्वरूप विद्यार्थ्यांना समजून घेता येईल. 2. विश्वसाहित्य, राष्ट्रीय साहित्य व सर्वसाधारण साहित्य या संकल्पनांचे परस्परसंबंध विद्यार्थ्यांना अभ्यासता येतील. 3. भारतीय साहित्य बाबतीचे विविध दृष्टिकोन अभ्यासता येतील साहित्याचे वर्गीकरण व साहित्यातील वाद-संप्रदाय यांचा अभ्यास करता येईल.	MAR 16.3	बोली अभ्यास 1. भाषा, बोली आणि समाजाचा परस्परसंबंध विद्यार्थ्यांना अभ्यासता येईल. 2. प्रमाणभाषा आणि बोली स्वरूप, विशेष विद्यार्थ्यांना समजून घेता येतील. 3. बोलीभाषांची निर्मितीप्रक्रिया विद्यार्थ्यांना अभ्यासता येईल. 4. बोलीच्या अभ्यासाचे महत्त्व विद्यार्थ्यांना समजून घेता येईल.
	SEC- IV		

F. Procedure for admissions, curriculum transaction and evaluation:

1. **Eligibility (पात्रता) :** कोणत्याही शाखेचा पदवीधर एम. ए. मराठी या अभ्यासक्रमासाठी पात्र असेल.

2. **Intake (प्रवेश क्षमता) :** खुला

3. **परीक्षा पद्धती (EXAMINATION PATTERN)**

The pattern of examination will be Semester End Examination with Internal Assessment/Evaluation.

4. Required Document while taking Admission to Programme along with Payments of Fees.

1. Photostat self attested copies of Mark-sheets of SSC, HSC, Final year BA / B.Com (if any).
2. Original copy of Transfer Certificate/ Migration Certificate
3. Cast Certificate (for reserve category only)
4. Physical Disability Certificate (if any)
5. Online payment receipt (if payment made Online)

5. Programme Fees. : Rs. 5995/- Per Annum

Fresh Students Fee Structure for the Year 2022-23			
S.N.	Particulars	M.A.	
		Sem I & II	Sem III& IV
1	Registration Fee	1860	1860
2	S.L.M. Fee	1550	1550
3	Exam Fee (Oct/Nov 2022 Exam)	655	655
4	Exam Fee (Mar/Apr 2023Exam)	655	655
5	Cost of Application Form	20	20
6	Study Centre Fee	930	930
7	Prospectus Charges	20	20
8	E-Facility Fee	50	50
9	Environment Studies Exam Fee(Mar/Apr 2020)	00	00
10	DhwajNidhi	10	10
11	Tution / Course Fee	00	00
12	Student Welfare fund	100	100

13	Youth Hostel fee			50	50	
14	Student Accident/Medical Help fund			20	20	
	Total of 1 to 10			5920	5920	
11	*Eligibility Fee	a	Maharashtra State Board / Student of Shivaji University	50	0	0
		b	B.Ed /D.Ed.	0	0	0
		c	Other than Maharashtra State Board / Student of Other University	100	0	0
	d	500	500	0	0	
12	Late Fee			50	50	50
13	Super Late Fee			350	350	350

6 Nature of Question Paper : (80:20)

एकूण 100 गुण : (लेखी परीक्षा: 80 गुण -प्रात्यक्षिक/स्वाध्याय: 20 गुण)

प्रश्न 01	योग्य पर्याय निवडा	10 गुण
प्रश्न 02	अंतर्गत विकल्पासह दिर्घोत्तरी प्रश्न	20 गुण
प्रश्न 03	अंतर्गत विकल्पासह दिर्घोत्तरी प्रश्न	20 गुण
प्रश्न 04	लघुत्तरी प्रश्न पाचपैकी तीन सोडविणे	30 गुण

SEC (Per paper) 50 गुण : (लेखी परीक्षा:)

प्रश्न 01	योग्य पर्याय निवडा	50 गुण
-----------	--------------------	--------

G. Requirement of the laboratory support and Library Resources:

a. requirement of the laboratory support :

Not Applicable

b. Requirement of the Library Resources :

E-Books, E-Journals, Digital Books/Library, E-Tutorials, OPAC, OER etc.

H. Cost estimate of the programme and the provisions: Nil

I. Quality assurance mechanism and expected programme outcomes:

a. Quality assurance mechanism:

दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण अभ्यासक्रमाच्या माध्यमातून एम.ए.मराठी या अभ्यासक्रमाची गुणवत्ता राखण्यासाठी पुढीलप्रमाणे प्रयत्न केला जाईल.

1. विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्रामध्ये तयार करण्यात आलेल्या अंतर्गत गुणवत्ता हमी कक्ष समितीच्या माध्यमातून अभ्यासक्रमाच्या गुणवत्ता वाढीसाठी प्रयत्न केले जातील.
2. दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्राच्या माध्यमातून एम.ए.मराठी या अभ्यासक्रमासाठी विषयतज्ज्ञांच्या माध्यमातून E-Content, E-resource ची गुणवत्ता राखली जाईल
3. दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्रामध्ये या अभ्यासक्रमासाठी पूर्ण वेळ कार्यरत असलेल्या शिक्षकांच्या माध्यमातून या अभ्यासक्रमाचे समन्वय साधला जाईल.

b. expected programme outcomes:

१. विद्यार्थ्यांना मराठी साहित्य आणि भाषेचे विविध प्रवाह, वाङ्मयीन परंपरेचे ज्ञान होईल.
२. विद्यार्थ्यांना समाज आणि संस्कृतीकडे पाहण्याचे वैविध्यपूर्ण व नवे दृष्टिकोन प्राप्त होतील.
३. विद्यार्थ्यांना मराठी भाषा व साहित्यातील संशोधनाची माहिती असेल.
४. विद्यार्थी योग्य भाषा वापरण्यास सक्षम असतील.
५. विद्यार्थी सर्जनशील लेखन करू शकतील.
६. वेगवेगळ्या विद्याशाखांच्या विद्यार्थ्यांना भाषेचा वापर, भारतीय संस्कृती, ग्रंथेतिहास, ग्रंथ प्रकाशन, संहिता संपादन आणि सर्जनशील लेखन यांचे ज्ञान असेल.
७. नेट व सेट परीक्षांसह सर्व स्पर्धा परीक्षांचे प्रशिक्षण विद्यार्थ्यांकडे असणार आहे.
८. सदर कार्यक्रम भारताच्या चांगल्या भविष्यासाठी सर्जनशील, संवेदनशील, आदर्श, सुसंस्कृत, सुशिक्षित नागरिक बनविण्यात मदत करेल.

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part - II) (Semester - III) (New) (NEP) Examination,
November - 2023
ENGLISH (Group - A)
African & Caribbean Literature
Sub. Code : 91228**

Day and Date : Wednesday, 22 - 11 - 2023

Total Marks : 80

Time : 02.30 p.m. to 05.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer in one word/phrase/sentence each : [10]

- a) Name the place where Dennis Brutus was imprisoned.
- b) Who establishes a 'Penny Bank and Friendly Society' in the village?
- c) In the poem *The Hotel Normandie Pool* what vision did the poet see through the window?
- d) What does Xango bear with him?
- e) What job Narrator 'G' get at the end of the novel?
- f) How was the ritual girl nicknamed?
- g) Who are expected to accompany the King in the next world?
- h) Why did Olunde visit Nigeria?
- i) Whom does Pilkings send to arrest Elesin in Act II?
- j) Who narrates the story 'Ghosts'?

Q2) Answer any two in about 600 words each : [30]

- a) Bring out prominent concerns of Brutus in the poems you have studied.
- b) Account for the conflict faced by Elesin Oba in the last act of the play.
- c) Do you support Nkem's decision to shift to Nigeria? Why?

P.T.O.

SK-400

Q3) Answer any two in about 600 words each :

[30]

- a) Attempt a detailed note on the major concerns of African and Caribbean poets you have studied.
- b) Examine the reflection of colonial sufferings, identity crises and awareness in Lamming's *In the Castle of My Skin*.
- c) Discuss Braithwaite's 'new awareness of culture' reflected in his poems.

Q4) Write short notes on the following (in about 200 words each) :

[10]

- a) Gentleness of the Hausa Muslim woman
- b) Character of Mr. Creighton
- c) Olunde

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (NEP) (Semester - III) (New) Examination,
November - 2023
ENGLISH (Paper - CC5)
Drama in English
Sub. Code : 91222**

Day and Date : Monday, 20 - 11 - 2023

Total Marks : 80

Time : 02.30 p.m. to 05.30 p.m.

- Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer in one word/phrase/sentence : [10]

- a) Which subject does Nick teach?
- b) Who is Michael's real mother?
- c) Who is Aniko?
- d) Which is the first full length play by Edward Albee?
- e) Whose father is the college president in *Who is Afraid of Virginia Woolf*?
- f) Who says the following in the play *Lights Out* - "[I]f she were a decent woman, we people would go to her rescue! ... She is not, and so she's being left to her fate!"
- g) In which scene does Leela start screaming hysterically to call the police?
- h) Which theatrical movement sought inspiration in ritual and folk performances, local traditions?
- i) Who speaks in comical broken English in the play *Six Characters in Search of an Author*?
- j) Identify the sixth character missing here: The Father, the Mother, the Son, the Stepdaughter, the Girl, and

Q2) Answer any two (out of three) in about 600 words each. [30]

- a) Why is Epic theatre called non-Aristotelian theatre?
- b) Write a detailed note on Modern Indian Drama with a focus on its major features.
- c) Explain Azdak's unorthodox approach to administering justice in *Caucasian Chalk Circle*.

P.T.O.

Q3) Answer any two (out of three) in about 600 words each.

[30]

- a) How does George take revenge on Martha? And why?
- b) Attempt a critical note on the theme of meta-theatre in the play *Six Characters in Search of an Author*.
- c) Discuss the play *Lights Out* in the light of Artaud's concept of 'Theatre of Cruelty'.

Q4) Write short notes on any two in about 200 words each.

[10]

- a) Truth and illusion in *Who is Afraid of Virginia Woolf*?
- b) Dialogue in absurd plays.
- c) Title of the play *Lights Out*.

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part - I) (NEP) (Semester - I) Examination,
November - 2023
ENGLISH (Paper - G-4 ME1) (Optional - 2)
British Renaissance Literature
Sub. Code : 92644**

Day and Date : Friday, 24 - 11 - 2023

Total Marks : 80

Time : 10.30 a.m. to 01.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer in one word/phrase/sentence: [10]

- a) Mention the name of the companion of Eve in Eden in John Milton's *Paradise Lost*.
- b) Why is it called Jacobean drama?
- c) What is Jacobean drama known for?
- d) Who was Subtle in the play *The Alchemist*?
- e) Which thought was tormenting to Satan in John Milton's *Paradise Lost*?
- f) What are the poetic devices found in the poem, 'Epithalamion'?
- g) What is the literal meaning of Epithalamion?
- h) Who first coined the term metaphysical?
- i) What is the rhyme scheme of the Shakespearean sonnet?
- j) Mention the poetic form of John Milton's *Paradise Lost*.

Q2) Answer any two (out of three) in about 600 words each. [30]

- a) Bring out the features of an epic poetry with reference to John Milton's *Paradise Lost*.
- b) Discuss the salient features of Jacobean Comedy
- c) Evaluate the major themes of Edmund Spenser's poem, 'Epithalamion'.

P.T.O.

SK - 412

Q3) Answer any two (out of three) in about 600 words each. [30]

- a) '*The Alchemist* is a biting satire of human folly and greed' Discuss.
- b) How does Bacon differentiate between his civil essays and moral essays?
- c) Explain the poetic composition of Andrew Marvell's 'To His Coy Mistress'.

Q4) Write short notes on (any two out of three: in about 200 words each)[10]

- a) John Donne's poem 'Batter My Heart' as a Metaphysical poem.
- b) Assess the character of Satan.
- c) Francis Bacon's aphorism.

SS-323

Total No. of Pages : 4

Seat No.	9205
----------	------

M.A. (Part - I) (SEMESTER - II)

Examination, April 2024

Economics

Contribution of Nobel Laureates to Economics (NEP - 2.0)

Sub. Code : 93627

Day and Date : Monday, 22/04/2024

Total Marks : 40

Time : 2:30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions : 1) All questions are compulsory.

Q1) Multiple choice questions.

[10]

A) Choose the correct alternative for filling in the blank.

1) Simon Kuznets received Nobel prize in _____ for his imperially founded interpretation of economic growth.

A) 1945

B) 1962

C) 1971

D) 1985

2) _____ shared the Nobel Memorial Prize in 1990, along with H. Markowitz and W. F. Sharpe.

A) Merton H. Miller

B) J. M. Keynes

C) J. B. Say

D) Milton Friedman

3) _____ received the Nobel Memorial Prize for his research on consumption analysis, monetary history and theory and the complexity of stabilization policy.

A) Merton Miller

B) Milton Friedman

C) R. Sollow

D) W. Leontief

B) Choose the right option for the match the pair.

Group A	Group B
1) Robert Solow	A) 1976
2) Waily Leontief	B) 1985
3) Milton Friedman	C) 1973
4) Franco Modigliani	D) 1987
A) 1-A, 2-C, 3-D, 4-B	B) 1-D, 2-C, 3-B, 4-A
C) 1-D, 2-C, 3-A, 4-B	B) 1-C, 2-B, 3-D, 4-A

C) Choose the correct option for given statements.

- 1) James Tobin contributed to the development of key ideas in the Keynesian economics.
 - 2) William F. Sharpe was one of the originators of the capital asset model (CAPM).
- A) Statement 1 is True/correct and Statement 2 is false/incorrect.
 - B) Statement 2 is True/correct and Statement 1 is false/incorrect.
 - C) Both statements are True/Correct.
 - D) Both statements are False/Incorrect.

Q2) Short Notes. (any two out of four)

[10]

- 1) Atrthur Lewis - Dual Sector Model
- 2) Theodore W. Schultz
- 3) Myron S. Scholes
- 4) Life Cycle Hypothesis

Q3) Long answer question. (Any one out of two)

[20]

- 1) Explain the Kuznets Curve theory, its importance and criticism in detail.
- 2) Take a review of contribution of Robert Mundell in the development of economics.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

Q1) बहुपर्यायी प्रश्न.

[10]

A) रिकाम्या जागेसाठी योग्य पर्याय निवडा.

1) सायमन कुझनेटस् यांना आर्थिक वाढीचे अनुभवपूर्वक स्थापीत केलेले विश्लेषणासाठी..... साली नोबल पारितोषिक मिळाले.

A) 1945

B) 1962

C) 1971

D) 1985

2) यांना 1990 सालाचे नोबेल पारितोषिक एच. मार्कोवित्झ आणि डब्ल्यू. एफ. शार्पे यांच्यासह मिळाले.

A) मार्टन मिलर

B) जे. एम. केन्स

C) जे. बी. से

D) मिल्टन फ्रिडमन

3) यांना उपभोग विश्लेषण, मौद्रिक इतिहास आणि सिद्धांत आणि स्थिरीकरण धोरणाची जटीलता संशोधनासाठी नोबेल पारितोषिक मिळाले.

A) मार्टन मिलर

B) मिल्टन फ्रिडमन

C) आर. सोलो

D) डब्ल्यू. लिओनटीफ

B) जोडी जुळविण्यासाठी बरोबर पर्याय निवडा.

गट अ

गट ब

1) रॉबर्ट सोलो

A) 1976

2) वॅस्ली लिओन्टीफ

B) 1985

3) मिल्टन फ्रिडमन

C) 1973

4) फ्रॅन्को मॉडीग्लीनी

D) 1987

A) 1-A, 2-C, 3-D, 4-B

B) 1-D, 2-C, 3-B, 4-A

C) 1-D, 2-C, 3-A, 4-B

B) 1-C, 2-B, 3-D, 4-A

C) खालील दोन विधानांसाठी योग्य पर्याय निवडा.

- 1) केनेशियन अर्थशास्त्राच्या विकासामध्ये जेम्स टॉबिन यांनी योगदान दिले आहे.
- 2) विलीयम एफ. शार्पे हे भांडवल मालमत्ता प्रतिमानाच्या (CAPM). उगमकल्पिकी एक आहेत.
 - A) पहिले विधान बरोबर/सत्य आहे आणि दुसरे विधान चुक/असत्य आहे.
 - B) दुसरे विधान बरोबर/सत्य आहे आणि पहिले विधान चुक/असत्य आहे.
 - C) दोन्ही विधाने बरोबर/सत्य आहे.
 - D) दोन्ही विधाने चुक/असत्य आहे.

Q2) टिपा लिहा. (चार पैकी कोणत्याही दोन)

[10]

- 1) ऑर्थर लविस . द्विक्षेत्रीय प्रतिमा
- 2) थिओडर डब्ल्यू. शुल्झ
- 3) मिरान एस. स्कोलेस
- 4) जिवन चक्र गृहित

Q3) दिर्घोत्तरी प्रश्न. (दोन पैकी कोणताही एक)

[20]

- 1) कुझनेट वक्र सिद्धांत, त्याचे महत्त्व आणि टिका सविस्तर स्पष्ट करा.
- 2) रॉबर्ट मुंडेल यांचे अर्थशास्त्राच्या विकासातील योगदान स्पष्ट करा.

6-23-NO
24-31-100%
32-47-51.
48-80=100%

SS - 324

Total No. of Pages : 6

Seat No.	
-------------	--

M.A. (ECONOMICS) (NEP)
(SEMESTER-II)
EXAMINATION, APRIL, 2024
Financial Markets And Institutions
Sub. Code : 93632

Day and Date : Saturday, 20-04-2024

Total Marks : 80

Time : 02.30 p.m. to 05.30 p.m.

- Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal marks.

Q1) Fill in the blanks

[20]

- i) The risk that borrowers are unable to repay their loans on time is -----.
- A) Interest rate risk B) Currency risk
☒ C) Credit risk D) Liquidity risk
- ii) Indian financial system comprises of -----.
- A) Organized Sector B) Unorganized Sector
☒ C) Both Organized and Unorganized D) None of these
Sector
- iii) IBRD was established in -----.
- A) 1941 ☒ B) 1944
C) 1948 D) 1950
- iv) The Securities and Exchange Board of India was established in -----.
- A) 1992 ☒ B) 1988
C) 1990 D) 1991
- v) Exchange rates are determined in -----.
- A) the money market ☒ B) the foreign exchange market
C) the stock market D) the capital market

vi) Which risk treatment technique is used by applying credit defaults swaps -----.

- ✓ A) Risk avoidance, reduction and transfer B) Risk Together
C) Risk benefit D) None of these

vii) Match the following with four alternatives.

Group 1

Group 2

1. Money Market

a) Long term capital transitions.

2. SEBI

b) Insurance company.

3. LIC

c) Regulating the securities market.

4. Capital Market

d) Short term loan transitions.

✓ a) 1-d, 2-c, 3-b, 4-a

b) 1-b, 2-c, 3-d, 4-a

c) 1-a, 2-d, 3-b, 4-c

d) 1-c, 2-d, 3-a, 4-b

viii) Match the following with four alternatives.

Group 1

Group 2

1. Credit risk

a) Bank of all central banks.

2. Exchange Rate

b) Stabilize exchange rates

3. IMF

c) Price of one currency expressed in another currency.

4. BIS

d) Probability of not repaying the loan obligation

✓ a) 1-d, 2-c, 3-b, 4-a

b) 1-a, 2-c, 3-d, 4-b

c) 1-b, 2-a, 3-d, 4-c

d) 1-b, 2-d, 3-a, 4-c

ix) Assertion (A) Central bank holds the foreign exchange reserves to influence exchange rate.

Reason (R) Selling and purchasing of foreign exchange influences the exchange rate.

- ✓ a) Both (A) and (R) are true.
b) (A) is false, (R) is true
c) Both (A) and (R) are false
d) (A) is true, (R) is false.

- x) Assertion (A) Central Bank purchase and sell government securities according to conditions..

Reason (R) Central bank works as a banker to the government.

- ✓ a) Both A and R are true, and R is the correct explanation of A.
 b) Both A and R are true, but R is not the correct explanation of A.
 c) A is true but R is false.
 d) A is false but R is true.

Q2) Short notes (any four out of six).

[20]

- a) Types of Exchange Rates.
 b) EXIM bank.
 c) Functions of financial system.
 d) Capital Market.
 e) Bank for International Settlement.
 f) Risk Hedging Instruments.

Q3) Short answer questions (any two out of four).

[20]

- a) Explain the financial system and its relationship with economic development.
 b) Critically examine the functioning of the International Monetary Fund?
 c) Explain the functions of NABARD.
 d) State the nature and functions of foreign exchange market.

Q4) Long answer question (any one of two).

[20]

- 1) What is Money Market? Analyse the sub market of money market.
 2) What is risk management? Explain the types of risks in details.

Davone sir

SS-22

Total No. of Pages : 05

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part-II) Semester-III (CBCS) (NEP-2020)

Examination, March 2024.

ECONOMICS

EC-5: Statistics in Economic Analysis

Sub. Code : 91376/61684/71171

Day and Date: Wednesday, 27-03-2024

Total Marks: 80

Time: 10.30 a.m. to 01.30 p.m.

- Instructions:
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Calculator and Log table is allowed.

Q.1 a) Choose correct answer from given alternatives. (10)

- 1) The mean deviation can be obtained from
(A) mean (B) mode (C) median (D) All of these
- 2) In the following is not a measure of dispersion.
(A) Mean deviation (B) quartile deviation
(C) standard deviation (D) mode
- 3) Scatter diagram is also called
(A) correlation graph (B) perfect correlation
(C) zero correlation (D) probability
- 4) b_{xy} is the regression coefficient of regression equation
(A) x on y (B) y on x
(C) a and b both (D) None of these
- 5) The two regression lines are mutually perpendicular when $r =$
(A) 0.50 (B) -1 (C) 1 (D) 0

b) Write answer in one or two sentences.

(10)

- 1) What is median?
- 2) Give the definition of dispersion.
- 3) What is nonlinear correlation?
- 4) Give the definition of regression.
- 5) What is standard deviation?

Q.2 What is mode? Compute mode from the following data.

(20)

Marks	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80
No. of students	4	6	20	32	33	17	8	2

OR

What is the correlation? Calculate Karl Pearson's coefficient of correlation from the following data.

Price	14	16	17	18	19	20	21	22	23
Demand	84	78	70	75	66	67	62	58	60

Q.3 Calculate the two regression equations from the following data.

(20)

Variable X	60	62	65	70	72	48	53	73	65	82
Variable Y	68	60	62	80	85	40	52	62	60	81

OR

What is quartile deviation? Calculate quartile deviation and its coefficient from the following data.

Class	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70
Frequency	4	8	11	15	11	7	4

Q.4 Write short notes. (Any four)

(20)

- 1) Requisites of good averages
- 2) Merits and demerits of mean deviation
- 3) Calculate the coefficient of correlation by the concurrent deviation method.

X	65	40	35	75	63	80	35	20	80	60	50
Y	60	55	50	56	30	70	40	35	80	75	80

- 4) Regression : Meaning and importance
- 5) Standard deviation : Merits and demerits
- 6) Free hand curve method

मराठी रुपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) गणकयंत्र आणि लॉग टेबलचा वापर करण्याची परवानगी आहे.

Q.1A) दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य उत्तर निवडा.

(10)

- 1) मध्य विचलनाचे मापन पासून करता येऊ शकते.
 A) मध्य B) बहुलक
 C) मध्यगा D) यांपैकी सर्व पर्याय
- 2) खालीलपैकी हे अपकीरणाचे मापन नाही.
 A) मध्य विचलन B) चतुर्थक विचलन
 C) प्रमाप विचलन D) बहुलक
- 3) विकीर्ण (Scatter) आकृतीला असे देखील म्हणतात
 A) सहसंबंध आलेख B) पूर्ण सहसंबंध
 C) संभाव्यता D) शून्य सहसंबंध
- 4) b_{xy} हा प्रतिपगमन समीकरणाचा प्रतिपगमन गुणांक आहे.
 A) x चा y वरील B) y चा x वरील
 C) अ आणि ब दोन्ही D) यांपैकी एकही नाही

Seat
No.

3604

SK-716

Total No. of Pages : 3

Shivaji University, Kolhapur

Oct. Nov. 2023 Examination

M.A. (Part-II) HINDI (हिंदी)

आधुनिक हिंदी काव्य (Paper - I)

Subject Code : 91391

Day and Date : Thursday, 11-01-2024

Total Marks : 80

Time : 10:30 am to 01:30 pm

सूचना : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

Q.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिरसे लिखिए। 20

i) मैथिलीशरण गुप्त द्वारा रचित 'यशोधरा' काव्य का प्रकाशन में हुआ।

अ) १९२१

ब) १९३२

क) १९३३

ड) १९३४

ii) कामायनी काव्य है।

अ) कथाप्रधान महाकाव्य

ब) भावप्रधान काव्य

क) कथा एवं भाव प्रधान महाकाव्य

ड) इनमें से नहीं

iii) 'यशोधरा' खंडकाव्य में भाव की प्रधानता है।

अ) उपलंब

ब) पीड़ा

क) उल्लास

ड) गर्व

iv) 'कामायनी' में इड़ा की प्रतीक है।

अ) मन

ब) बुद्धि

क) सौंदर्य

ड) शक्ति

v) 'कुकुरमुत्रा' वर्ग का प्रतिनिधि है।

अ) अमीर

ब) उच्च

क) सर्वहारा

ड) सामंती

[P.T.O.]

vi) 'कुरुक्षेत्र' में विचार का द्वंद्व है।

अ) युद्ध और बुद्ध

ब) प्रेम और शांति

३) उच्चवर्ग और निम्नवर्ग

ड) अमीरी और गरीबी

vii) 'सखी वे मुझसे कहकर जाते' यह काव्यपंक्ती..... काव्य से ली गई है।

अ) कुरुरमुगा

ब) यशोधरा

क) कामायनी

ड) सरोज स्मृती

viii) 'अबे ! सुन बे गुलाब !' यह अव्यपंक्ती..... काव्य से ली गई है।

अ) यशोधरा

ब) कामायनी

क) कुरुरमुत्रा

ड) सरोजस्मृती

ix) सरोज स्मृती कविता में वर्णन की प्रधानता है।

अ) विरह

ब) श्रृंगार

क) युद्ध

ड) प्रकृति

x) स्वर्ग में मनु ने देवताओं को निराशा का प्रतीक कहा है।

अ) चिंता

ब) श्रद्धा

क) इड़ा

ड) आनंद

प्रश्न २ निम्नलिखित काव्यांशों में से किन्हीं चार का ससंदर्भ स्पष्टीकता कीजिए।

२०

अ) दुख के दर से तुम अज्ञात

जटिलताओं का कर अनुमान,

काम से झिझक रहे हो आज,

भविष्यत से बन कर अनजान ।

ब) खून चूसा खाद का तूने अशिष्ट,

डाल पर इतराता है। केपोट लिरूट,

क) सिद्धि हेतु स्वामी गये, यह गौरव की बात,

पर चोरी-चोरी गये, यह बड़ी व्याघात

सखि वे मुझसे कहकर जाते,

कहे, तो क्या मुझको वे अपनी पथ बाधा ही पले ?

ड) जब तक है नर की आँखों में शेष व्यथा का पानी

जब तक है करती विदग्ध मानव को मलिन कहानी

जब तक है अवशिष्ट पुण्य-बल की नर में अभिलाषा

तब तक है अक्षुण्ण मनुज में मानवता की आशा

इ) कोई भी हो वह क्या बोले, पागल बन नर निर्भर न करे

अपनी दुर्बलता बल संभ्राल गंतव्य मार्ग पर पैर धरे-

मत कर पसार-निज पैरो चल, चलने की जिसको रहे झोंक

उसको कब कोई सके रोक ?

फ) नर समाज का भाग्य एक हैं,

वह श्रम, वह भुजबल हैं,

जिसको सम्मुख झुकी हुई

पृथ्वी, विनीत नभ-तल है।

प्रश्न ३ 'कामायनी' की कथा में इतिहास और कल्पना का सुंदर समन्वय है, स्पष्ट कीजिए।

२०

अथवा

'कुरुक्षेत्र' काव्य का भाव एवं आशय स्पष्ट कीजिए।

प्रश्न ४ निराला के काव्य की विशेषता स्पष्ट कीजिए।

२०

अथवा

मैथिलीशरण गुप्त के काव्य की विशेषताओं को स्पष्ट कीजिए।

♦ ♦ ♦

Seat
No. 3604

SK - 717
Total No. of Pages : 2

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Oct./Nov. 2023 Examination

M.A. (Part-II) (Semester-III) (CBCS-NEP)

हिंदी - साहित्यशास्त्र - I

Subject Code: 91392

Day and Date : Friday, 12-01-2024

Total Marks : 80

Time : 10.30 a.m. to 1.30 p.m.

Instructions :

- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
- 2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर फिर से लिखिए।

(20)

i) आ. भामह ने को प्रमुख काव्य हेतु माना है।

अ) प्रतिभा	ब) अभ्यास
क) शास्त्र	ड) व्युत्पत्ति

ii) महाकाव्य आदि खंडकाव्य के भेद है।

अ) निबंध काव्य	ब) मुक्तक
क) गीतिकाव्य	ड) प्रबंध काव्य

iii) रस के अंग हैं।

अ) दो	ब) तीन
क) चार	ड) पाँच

iv) रौद्र रस का स्थायी भाव है।

अ) क्रोध	ब) भय
क) हास्य	ड) शांति

v) रीति शब्द की व्युत्पत्ति धातु से हुई।

अ) रीत	ब) रीड
क) रति	ड) रस

vi) साहित्यशास्त्र के स्थानपर पहले शब्द प्रचलित था।

- ☒ अ) अलंकार ब) रस
क) रीति ड) वक्रोक्ति

vii) वक्रोक्ति के भेद है।

- ☒ अ) पाँच ब) छः
क) सात ड) आठ

viii) ध्वनि सिद्धांत का मूलाधार है।

- ☒ अ) अलंकार ब) गुण
क) रीति ड) शब्दशक्ति

ix) आलोचना शब्द की व्युत्पत्ति धातु से हुई है।

- ☒ अ) लोचन ब) ल्यूच
क) लच ड) आलोच

x) आलोचना में आलोचक को मनोविज्ञान का ज्ञान चाहिए।

- ☒ अ) शास्त्रीय ब) तुलनात्मक
क) मनोविश्लेषणात्मक ड) निर्णयात्मक

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्ही चार पर टिप्पणियां लिखिए।

(20)

- ☒ अ) काव्य हेतु।
☒ ब) रस के अंग।
☒ क) रीति के भेद।
☒ ड) अभिधातू का ध्वनि।
इ) औचित्य के भेद।
ई) आलोचना का स्वरूप।

प्र.3 काव्य के प्रयोजन स्पष्ट कीजिए।

(20)

अथवा

☒ रस के भेद स्पष्ट कीजिए।

प्र.4 वक्रोक्ति के भेद स्पष्ट कीजिए।

(20)

अथवा

रामविलास शर्मा की आलोचना एवं उसकी विशेषताओं को स्पष्ट कीजिए।

Seat No.	
----------	--

M.A. (PART-I) (SEMESTER-I) (NEP 2023)

EXAMINATION, APRIL 2024

हिंदी

विशेष रचनाकार : भगवानदास मोरवाल (Paper - IV)

Sub. Code : 92633

Day and Date : Monday, 29-04-2024

Total Marks : 80

Time : 10.30 a.m. to 01.30 p.m.

- सूचनाएँ :
- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
 - 2) दाईं ओर लिखे हुए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

Q1) अ) पर्यायवाची प्रश्न।

[12]

- 1) भगवानदास मोरवाल का जन्म हरियाणा राज्य के ----- गाँव में हुआ।
 अ) लमही
 ब) सीही
 क) नगीना ✓
 ड) खंडावी
- 2) भगवानदास मोरवाल के माताजी का नाम ----- था।
 अ) कलावती देवी ✓
 ब) पार्वती देवी
 क) सुलावती देवी
 ड) नागमती
- 3) भगवानदास मोरवालजी का 1999 में प्रकाशित पहला उपन्यास ----- है।
 अ) वंचना
 ब) काला पहाड़ ✓
 क) सूरबंजारन
 ड) शकुंतिका
- 4) भगवानदास मोरवाल के ----- उपन्यास नारियों के दिए गए अधिकारों के साथ खिलवाड़, छल-कपट आदि बात पर आधारित हैं।
 अ) मुक्तिपर्व
 ब) वंचना ✓
 क) काला पहाड़
 ड) सेवासरन

5) बाबल तेरा देस में से ----- उपन्यास है।

- अ) आज बाजार बंद हैं ब) झुठा सच
क) तीसरा आदमी ड) शकुंतिका ✓

6) बाबल तेरा देस में से काला पहाड़ इस उपन्यास में ----- जिले का चित्रण है।

- अ) सेनाल ब) मेवात ✓
क) मेवालय ड) कानपुर

7) निम्नलिखित उपन्यास और कहानियों को उसमें चित्रित पात्रों के साथ सुमेलित कीजिए। [4]

सूची I

सूची II

अ) शकुंतिका	1) बलविंदर
क) सौदा	2) सलेमी
क) काला पहाड़	3) भगवती और दुर्गा
ड) वंचना	4) रामसिंह

निम्नलिखित में से कौनसा विकल्प सही है ?

	(अ)	(ब)	(क)	(ड)
✓ अ)	3	4	2	1
क)	4	1	3	2
ड)	1	4	3	2
ब)	2	3	1	4

8) निम्नलिखित उपन्यासों का प्रकाशन वर्ष के साथ सुमेलित कीजिए।

सूची I

सूची II

अ) काला पहाड़	④ 1999	1) 2020
क) बाबल तेरा देस में	② 2004	2) 2021
ड) शकुंतिका	① 2020	3) 2004
ब) खानजादा	② 2021	4) 1999

निम्नलिखित में से कौनसा विकल्प सही है ?

	(अ)	(ब)	(क)	(ड)
क)	3	4	2	1
✓ ख)	4	3	1	2
ग)	2	1	3	4
घ)	1	2	4	3

क) कथन-

[4]

1- भगवानदास मोरवालजी को 1995 में भारतीय दलित अकादमी से 'डॉ. आनंददास सम्मान' प्राप्त हुआ है ।

2- भगवानदास मोरवाल के पत्नी का नाम सुनीता देवी था ।

निचे दिए गए विकल्पों में से सही उत्तर का चयन कीजिए ।

अ) पहला कथन सही है और दूसरा कथन गलत है ।

ब) पहला कथन गलत है और दूसरा कथन सही है ।

✓ क) दोनों कथन सही हैं ।

ड) दोनों कथन गलत हैं ।

ii) कथन-

1- बियाबान कहानी का पात्र जावेद है ।

2- भगवानदास मोरवालजी के 'काला पहाड़' यह प्रथम उपन्यास नहीं है ।

निचे दिए गए विकल्पों में से सही उत्तर का चयन कीजिए ।

✓ अ) पहला कथन सही है और दूसरा कथन गलत है ।

ब) दूसरा कथन गलत है और पहला कथन सही है ।

क) दोनों कथन सही हैं ।

ड) दोनों कथन गलत हैं ।

Q2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर लघुत्तरी प्रश्नों के उत्तर लिखिए । (चार में से दो)।

- 1) 'शकुंतिका' इस उपन्यास में भगवती और दुर्गा इन मध्यम परिवार के माध्यम से 'लैंगिक भेदभाव' की समस्या का वर्णन किया है, इसके माध्यम से कहानी का उद्देश स्पष्ट कीजिए ।
- 2) भगवानदास मोरवाल के 'काला पहाड़' इस उपन्यास में चित्रित समस्याओं को स्पष्ट कीजिए ।
- 3) भगवानदास मोरवाल के व्यक्तित्व और कृतित्व का परिचय दीजिए ।
- 4) भगवानदास मोरवाल की 'सौदा' कहानी की कथावस्तु स्पष्ट कीजिए ।

Q3) निम्नलिखित दो में से एक दीर्घोत्तरी प्रश्न का उत्तर 600 से 800 शब्दों में लिखिए ।

[20]

- 1) भगवानदास मोरवाल के 'काला पहाड़' इस उपन्यास की कथावस्तु स्पष्ट कीजिए ।
- 2) भगवानदास मोरवाल के 'वंचना' इस उपन्यास का उद्देश स्पष्ट कीजिए ।

Q4) निम्नलिखित दो में से एक दीर्घोत्तरी प्रश्न का उत्तर 600 से 800 शब्दों में लिखिए ।

[20]

- 1) भगवानदास मोरवाल के 'शकुंतिका' उपन्यास चित्रित समस्याओं को स्पष्ट कीजिए ।
- 2) भगवानदास मोरवाल के 'वंचना' इस उपन्यास में चित्रित नारी शोषण को स्पष्ट कीजिए ।

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Acs Grad

Sr. No.: 2023-24 / 4542964

Statement of Marks for B.A.(CBCS) PART 3 SEM 6 Examination: March-2024

Branch Name : Political Science / (EXM.GRP. : 0506)

PRN : 2021045523

Name : Shri. WARAKE RAHUL DINKAR

Mother Name : MANGAL

College : (197) DISTANCE EDUCATION (DIST)

Seat Number : 50079

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade					
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr			
B.A.(CBCS) PART 3 SEM 5																	
75502 - English (Compulsory) AECC 5	TH	40	14	P28	TW	10	4	P9	50	-	P37	8	4	32			
75581 - POLITICAL SCIENCE-VII DSE-E76	TH	40	14	P36	TW	10	4	P9	50	-	P45	10	4	40			
75582 - POLITICAL SCIENCE-VIII DSE-E77	TH	40	14	27	TW	10	4	P9	50	-	36	8	4	32			
75583 - POLITICAL SCIENCE-IX DSE-E78	TH	40	14	P31	TW	10	4	P9	50	-	P40	9	4	36			
75584 - POLITICAL SCIENCE-X DSE-E79	TH	40	14	P35	TW	10	4	P9	50	-	P44	10	4	40			
75585 - POLITICAL SCIENCE-XI DSE-E80	TH	40	14	P33	TW	10	4	P8	50	-	P41	9	4	36			
B.A.(CBCS) PART 3 SEM 6																	
75702 - English (Compulsory) AECC 6	TH	40	14	20	TW	10	4	10	50	-	30	7	4	28			
75781 - POLITICAL SCIENCE-XII DSE-E201	TH	40	14	36	TW	10	4	10	50	-	46	10	4	40			
75782 - POLITICAL SCIENCE-XIII DSE-E202	TH	40	14	32	TW	10	4	10	50	-	42	9	4	36			
75783 - POLITICAL SCIENCE-XIV DSE-E203	TH	40	14	29	TW	10	4	10	50	-	39	9	4	36			
75784 - POLITICAL SCIENCE-XV DSE-E204	TH	40	14	28	TW	10	4	10	50	-	38	9	4	36			
75785 - POLITICAL SCIENCE-XVI DSE-E205	TH	40	14	28	TW	10	4	10	50	-	38	9	4	36			
B.A.(CBCS) PART 1 SEM 1						SGPA : 9.83			PASS		300 -		280		59.00	24	236
B.A.(CBCS) PART 1 SEM 2						SGPA : 8.83			PASS		300 -		235		53.00	24	212
B.A.(CBCS) PART 2 SEM 3						SGPA : 7.83			PASS		300 -		199		47.00	24	188
B.A.(CBCS) PART 2 SEM 4						SGPA : 8.83			PASS		300 -		238		53.00	24	212
B.A.(CBCS) PART 3 SEM 5						SGPA : 9			PASS		300 -		243		54.00	24	216
B.A.(CBCS) PART 3 SEM 6						SGPA : 8.83			PASS		300 -		233		53.00	24	212
Grand Total (Out Of 1800) : 1428						FGPA / CGPA : 8.86											
One Thousand Four Hundred and Twenty Eight Out Of One Thousand Eight Hundred																	
Result : A+																	
Env. Studies : Has Passed in 'O ' Grade																	
DEGG - PASS EM Skill - PASS T&T Skill - PASS																	
Percentage : 79.33 %																	
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, \$: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, NA: Not Applied, DEGG: DEGG, EM Skill: Event Management Skill, T&T Skill: Travel & Tourism																	

Kolhapur Date : 03-06-2024

Director

Board of Examinations and Evaluation

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: **2023-24 / 4596708**

Statement of Marks for Master Of Science (CBCS) Sem IV NEP 2020 Examination: March-2024

Branch Name : **Maths (CBCS) Distance / (EXM.GRP. : 0304)**

PRN : **2022070335**

Name : **Smt. BHAT SHITAL SURAJ**

Mother Name : **SUKATAI**

College : **(197) DISTANCE EDUCATION (DIST)**

Seat Number : **6102**

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade			
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr	
Master Of Science (CBCS) Sem III NEP 2020															
90885 - Functional Analysis	TH	80	32	P38	TW	20	8	P10	100	-	P48	5	4	20	
90886 - Advanced Discrete Mathematics	TH	80	-	P32	TW	20	-	P10	100	-	P42	4	4	16	
90887 - Non-linear Optimization Techniques	TH	80	32	P41	TW	20	8	P8	100	-	P49	5	4	20	
90888 - Fuzzy Mathematics-I	TH	80	32	*10	TW	20	8	P10	100	-	*20	0	4	0	
90889 - Fluid Dynamics	TH	80	32	P36	TW	20	8	P10	100	-	P46	5	4	20	
90890 - Combinatorics	TH	80	32	34	TW	20	8	P14	100	-	48	5	4	20	
90947 - Communicative English II		-	-	-	TW	50	20	P38	50	-	P38	9	2	18	
91057 - ICT Tools		-	-	-	TW	50	20	P34	50	-	P34	8	2	16	
Master Of Science (CBCS) Sem IV NEP 2020															
90891 - Field Theory	TH	80	32	37	TW	20	8	16	100	-	53	6	4	24	
90892 - Integral Equations	TH	80	32	32	TW	20	8	16	100	-	48	5	4	20	
90893 - Quantitative Techniques In Operations Research	TH	80	32	44	TW	20	8	14	100	-	58	7	4	28	
90894 - Fuzzy Mathematics -II	TH	80	32	38	TW	20	8	16	100	-	54	6	4	24	
90895 - Computational Fluid Dynamics	TH	80	32	*3	TW	20	8	18	100	-	*21	0	4	0	
90896 - Algebraic Number Theory	TH	80	32	36	TW	20	8	14	100	-	50	6	4	24	
90940 - Fundamentals of Information Technology II		-	-	-	TW	50	20	40	50	-	40	10	2	20	
Master Of Science (CBCS) Sem I NEP 2020						SGPA : 5.67			PASS	600	-	292	34.00	24	136
									\$0.96						
Master Of Science (CBCS) Sem II NEP 2020						SGPA : 5.17			PASS	600	-	290	31.00	24	124
Master Of Science (CBCS) Sem III NEP 2020						SGPA : 4			FAIL	600	-	253	24.00	24	96
Master Of Science (CBCS) Sem IV NEP 2020						SGPA : 5			FAIL	600	-	284	30.00	24	120
Grand Total (Out Of 2400) : 1119						FGPA / CGPA : 4.96									
One Thousand One Hundred and Nineteen Out Of Two Thousand Four Hundred															
Result : FAIL															
Percentage : 46.63 %															
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, \$: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, NA: Not Applied,															

Kolhapur Date : 22-Jun-24

(Signature)
Director

Board of Examinations and Evaluation

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2023-24 / 4567546

Statement of Marks for B.Com (CBCS) 3 Sem VI Examination: March-2024

Branch Name : / (EXM.GRP. : 06)

PRN : 2021015704

Name : Shri. RAGHWANI OM SHYAMLAL

Mother Name : HARSHA

College : (197) DISTANCE EDUCATION (DIST)

Seat Number : 81034

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade						
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr				
B.Com (CBCS) 3 Sem V																		
80240 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper I	TH	40	14	P22	TW	10	4	P9	50	-	P31	7	2	14				
80241 - Business Regulatory Framework Paper I	TH	40	14	P21	TW	10	4	P9	50	-	P30	7	2	14				
80242 - Modern Management Practices Paper I	TH	40	14	P20	TW	10	4	P9	50	-	P29	7	2	14				
80243 - Co-operative Development Paper I	TH	40	14	P23	TW	10	4	P9	50	-	P32	7	2	14				
80244 - Advanced Accountancy - Paper I	TH	40	14	P14	TW	10	4	P9	50	-	P23	6	2	12				
80245 - Advanced Accountancy - Paper II	TH	40	14	P23	TW	10	4	P9	50	-	P32	7	2	14				
B.Com (CBCS) 3 Sem VI																		
80270 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper II	TH	40	14	18	TW	10	4	9	50	-	27	6	2	12				
80271 - Business Regulatory Framework Paper II	TH	40	14	21	TW	10	4	9	50	-	30	7	2	14				
80272 - Modern Management Practices Paper II	TH	40	14	25	TW	10	4	9	50	-	34	8	2	16				
80273 - Co-operative Development Paper II	TH	40	14	23	TW	10	4	9	50	-	32	7	2	14				
80274 - Advanced Accountancy Paper III	TH	40	14	33	TW	10	4	9	50	-	42	9	2	18				
80275 - Advanced Accountancy Paper IV (Taxation)	TH	40	14	28	TW	10	4	9	50	-	37	8	2	16				
B.COM (CBCS) Sem I						SGPA : 10			PASS		300 -		280		60.00	12	120	
B.COM (CBCS) Sem II						SGPA : 7.83			PASS		300 -		214		47.00	12	94	
B.COM (CBCS) Sem III						SGPA : 7.83			PASS		300 -		209		47.00	12	94	
B.Com (CBCS) Sem IV						SGPA : 8			PASS		300 -		211		48.00	12	96	
B.Com (CBCS) 3 Sem V						SGPA : 6.83			PASS		300 -		177		41.00	12	82	
B.Com (CBCS) 3 Sem VI						SGPA : 7.5			PASS		300 -		202		45.00	12	90	
Grand Total (Out Of 1800) : 1293						FGPA / CGPA : 8												
One Thousand Two Hundred and Ninety Three Out Of One Thousand Eight Hundred																		
Result : A																		
Env. Studies : Has Passed in 'B' Grade																		
Percentage : 71.83 %																		
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, NA: Not Applied, DEGG: DEGG, PD Skill: Personality Development Skill, EB&FS Skill: E-Banking & Financial Services																		

Kolhapur Date : 09-Jun-24

[Signature]
Director

Board of Examinations and Evaluation

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2023-24 / 4601189

Statement of Marks for Master of Arts (CBCS) N.E.P.2020-SEM-4 Examination: March-2024

Branch Name : Hindi / (EXM.GRP. : 0304)

PRN : 2022069453

Name : Shri. ADAV PRASAD BHARMU

Mother Name : BHARTA

College : (197) DISTANCE EDUCATION (DIST)

Seat Number : 1529

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
Master of Arts (CBCS) N.E.P.2020-SEM-3														
91391 - Aadhunik Hindi Kavya - I	TH	80	32	49	TW	20	8	P17	100	40	66	8	4	32
91392 - Sahityashastra-I	TH	80	32	34	TW	20	8	P18	100	40	52	6	4	24
91393 - Prayojanmulak Hindi-I	TH	80	32	53	TW	20	8	P18	100	40	71	9	4	36
91397 - Bhartiya Sahitya -I	TH	80	32	49	TW	20	8	P17	100	40	66	8	4	32
91410 - SEC-3-Vidyapan Lekhan		-	-	-	TH	50	20	P39	50	-	P39	9	2	18
Master of Arts (CBCS) N.E.P.2020-SEM-4														
92191 - Adhunik Hindi Kavya II	TH	80	32	47	TW	20	8	18	100	40	65	8	4	32
92192 - Sahityashastra-II	TH	80	32	46	TW	20	8	17	100	40	63	8	4	32
92193 - Prayojanmulak Hindi-II	TH	80	32	51	TW	20	8	18	100	40	69	8	4	32
92197 - Bhartiya Sahitya -II	TH	80	32	47	TW	20	8	18	100	40	65	8	4	32
92184 - SEC-4 : Vigyapan ke Madhyam aur Bhasha		-	-	-	TH	50	20	40	50	-	40	10	2	20
Master of Arts (CBCS) N.E.P.2020-SEM-1									SGPA : 7.09 PASS 550 - 318 43.00 22 156					
Master of Arts (CBCS) N.E.P.2020-SEM-2									SGPA : 6.73 PASS 550 - 307 41.00 22 148 \$0.96					
Master of Arts (CBCS) N.E.P.2020-SEM-3									SGPA : 7.89 PASS 450 - 294 40.00 18 142					
Master of Arts (CBCS) N.E.P.2020-SEM-4									SGPA : 8.22 PASS 450 - 302 42.00 18 148					
Grand Total (Out Of 2000) : 1221									FGPA / CGPA : 7.43					
One Thousand Two Hundred and Twenty One Out Of Two Thousand														
Result : B+ : Good														
Percentage : 61.05 %														
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, NA: Not Applied,														

Kolhapur Date : 25-06-2024

Director

Board of Examinations and Evaluation